राज्यसेवा (मुख्य) परीक्षा - 2018 परीक्षा दि. 20 ऑगस्ट, 2018

A ← संच क्रमांक

2018

U11

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO. 402717

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन III

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक								

↑ केंद्राची संकेताक्षरे ↑ शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक तीन चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील".**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

1. खालीलपैकी हे NCERT चे संविधानिक घटक **नाही** :

(1) नॅशनल इन्स्टीट्यूट ऑफ एज्यूकेशन (NIE) नवी दिल्ली

(2) नॅशनल इन्स्टीट्यूट ऑफ एज्यूकेशन (NIE) मुंबई

(3) पंडित सुंदरलाल शर्मा सेंट्रल इन्स्टीट्यूट ऑफ व्होकेशनल एज्यूकेशन (PSSCIVE) भोपाळ

(4) रिजनल इन्स्टीट्यूट ऑफ एज्यूकेशन (RIE) अजमेर

This is **not** a constituent unit of NCERT :

(1) National Institute of Education (NIE) New Delhi

(2) National Institute of Education (NIE) Mumbai

(3) Pandit Sundarlal Sharma Central Institute of Vocational Education (PSSCIVE) Bhopal

(4) Regional Institute of Education (RIE) Ajmer

---

2. ग्रामीण भागात नागरी सुविधांची उपलब्धता (PURA) योजनेची खालीलपैकी प्रमुख उद्दिष्टे आहेत :

(a) ग्रामीण भागामध्ये नागरी सुविधा आणि जीवन जगण्यायोग्य संधीचा पुरवठा उपलब्ध करणे.

(b) नागरी व ग्रामीण विकासात निर्माण झालेला भेद दूर करणे व समन्वय प्रस्थापित करणे.

(c) ग्रामीण भागातून नागरी भागात होणाऱ्या लोकसंख्येच्या स्थलांतराचे प्रमाण कमी करणे.

(d) राजकीय नेतृत्वाचा विकास करणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीची** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (d) (2) (b) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Main objectives of Providing Urban Amenities in Rural Areas (PURA) scheme is :

(a) To providing opportunity civic amenities and life sustaining opportunities in Rural Areas.

(b) To bridge the gap between the Urban-rural development and to co-ordinate.

(c) To reduce the percentage of migration from rural to urban areas.

(d) To develop the political leadership.

Which of the above statement(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (d) (2) (b) and (c)

(3) (a), (b) and (c) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

3. देशात भूमी सुधार उपाय राबविण्यामागे दोन उद्दीष्टे होती, पहिले शेती उत्पादन वाढविणे तर दुसरे ________ .

(1) समाज परिवर्तन (2) ग्रामीण विकास
(3) सामाजिक न्याय (4) दारिद्र्य निर्मूलन

Land reform measures were initiated in the country is for achieving the twin objectives first is increasing agricultural production and second is ________ .

(1) Social change (2) Rural development
(3) Social justice (4) Poverty removal

---

4. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 21(अ)नुसार प्रत्येक राज्याने कोणत्या वयोगटातील मुलांना नि:शुल्क, सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार प्रदान केला आहे ?

(1) 1 ते 14 वयोगट (2) 6 ते 14 वयोगट
(3) 1 ते 18 वयोगट (4) 5 ते 14 वयोगट

As per the article 21 (A) of the Indian Constitutions every state has provided the right of free and compulsory education. Which of the following age groups ?

(1) 1 to 14 age group (2) 6 to 14 age group
(3) 1 to 18 age group (4) 5 to 14 age group

---

5. खालीलपैकी कोणती कारण/कारणे मानव संसाधन नियोजनाचे महत्त्व सांगतात ?

(a) अत्यंत प्रतिभावंत कर्मचारीवर्ग तयार करणे.
(b) आंतरराष्ट्रीय धोरणे.
(c) बदल आणि स्थानांतरित करण्यासाठी प्रतिरोध.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) विधाने योग्य आहेत. (2) (a), (b), (c) विधाने योग्य आहेत.
(3) (c) विधान योग्य आहे. (4) (a), (c) विधाने योग्य आहेत.

Which of the following factor/factors state the importance of the human resource planning ?

(a) Creating highly talented personnel.
(b) International strategies.
(c) Resistance to change and move.

Answer options :

(1) (a), (b) statements are correct. (2) (a), (b), (c) statements are correct.
(3) (c) statement is correct. (4) (a), (c) statements are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

6. खालीलपैकी प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजनेची उद्दिष्ट्ये कोणती आहेत ?
   (a) आधुनिक तंत्रज्ञानाद्वारे सूक्ष्म सिंचनाखालील क्षेत्रात वाढ करणे.
   (b) जल वापर कार्यक्षमतेत वाढ करणे.
   (c) कृषी उत्पन्नात वाढ करणे.
   (d) आधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित कृषी व फलोद्यानाचा विकास करण्यासाठी सूक्ष्म सिंचन पद्धतीचा विकास करणे.

   वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चूक** आहे/आहेत ?
   (1) फक्त (a) (2) (a) आणि (c)
   (3) (b) आणि (d) (4) वरीलपैकी नाही

   Which of the following are the objectives of the Pradhan Mantri Krushi Sinchai Scheme ?
   (a) To increase the micro irrigation sector through modern technology.
   (b) To increase the water utility efficiency.
   (c) To increase the agricultural production.
   (d) To develop the micro irrigation method through modern technology to increase the agricultural and horticulture development.

   Which of the statement(s) given above is/are **incorrect** ?
   (1) Only (a) (2) (a) and (c)
   (3) (b) and (d) (4) None of the above

---

7. भारत सरकारने औपचारीक शिक्षणातील समस्या दुर करून सर्वांना शिक्षण घेता यावे यासाठी दुरस्थ शिक्षणाचे कार्य हाती घेतले. याला अनुसरून 1985 मध्ये कोणत्या मुक्त विद्यापीठाची स्थापना झाली ?
   (a) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
   (b) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ
   (c) लाल बहादूर शास्त्री राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ
   (d) केंद्रीय मुक्त विद्यापीठ

   वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?
   (1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (c) (4) वरील सर्व

   Indian government has undertaken the work of distance education in order to addressing the problems of formal education. Accordingly which of the following Open University has established in 1985 ?
   (a) Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University
   (b) Indira Gandhi National Open University
   (c) Lal Bahadur Shastri National Open University
   (d) Central Open University

   Which of the above option(s) is/are **correct** ?
   (1) Only (a) (2) Only (b) (3) (a) and (c) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

8. 2005 मध्ये सॅम पित्रोदा यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन झालेल्या राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाने कोणत्या प्रमुख निकषावर लक्ष केंद्रित केले ?

(a) विना अनुदानित संस्थांना अनुदान मंजूर करणे.

(b) विज्ञान आणि औद्योगिकरणाच्या प्रयोगशाळांचा विकास करणे.

(c) बौद्धीक संपदेच्या संदर्भात जोडलेल्या संस्थात संघटनात्मक सुधारणा करणे.

(d) शेती आणि उद्योगांच्या विकासासाठी ज्ञानाचा वापर करणे.

(e) जनतेला अधिक लाभ पोहोचवण्यासाठी प्रचार आणि प्रसार करणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) (b), (c), (d) आणि (e) (4) वरील सर्व

Which of the following criteria was focused on by the National Knowledge Commission under the Presidentship of Sam Pitroda in 2005 ?

(a) To sanction the grant of non-aided institutes.

(b) To develop the science and industrial laboratories.

(c) To improve in institutional organization with regards to intellectual riches.

(d) To use knowledge for agriculture and industrial development.

(e) To provide maximum benefits to the people by publicity and spread.

Which of the above statement(s) is/are **correct** ?

(1) (a), (b) and (d) (2) (a), (b) and (c)

(3) (b), (c), (d) and (e) (4) All above

---

9. (I) 2017-18 मध्ये शेतीवृद्धीचे प्रमाण 2.1% इतके कमी झाले ज्यामुळे भारतीय अर्थव्यवस्थेला समस्यांना सामोरे जावे लागले.

(II) 2017-18 मध्ये GDP वृद्धीचे प्रमाण 6.75% पर्यंत पोहचले.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त विधान **(I)** बरोबर आहे.

(2) फक्त विधान **(II)** बरोबर आहे.

(3) विधान **(I)** आणि विधान **(II)** बरोबर आहेत.

(4) विधान **(I)** आणि विधान **(II)** चुकीचे आहेत.

(I) Indian Economy faced challenges due to low growth rate of agriculture in 2017-18 at 2.1%.

(II) GDP Growth reached to 6.75% in the year 2017-18.

Which of the above statement/s is/are **correct** ?

(1) Statement **(I)** is correct only.

(2) Statement **(II)** is correct only.

(3) Both statements **(I)** and **(II)** are correct.

(4) Both statements **(I)** and **(II)** are incorrect.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

10. "आरोग्य म्हणजे केवळ रोग किंवा अशक्तता यांचा अभाव नव्हे तर शारीरिक, मानसिक व सामाजिक सुस्थिती होय." असे कोणी म्हटले ?

(1) महात्मा गांधी (2) हर्बर्ट स्पेन्सर
(3) थॉमस वुड (4) जागतिक आरोग्य संघटना

Who said, "Health is a place of complete Physical, Mental and Social well being and not merely the absence of disease of informity" ?

(1) Mahatma Gandhi (2) Herbert Spencer
(3) Thomas Wood (4) World Health Organization

---

11. बाल व किशोरवयीन कामगार (प्रतिबंध व नियम) सुधारीत अधिनियम 2016 अंतर्गत :

(a) 14 वर्षा खालील बालकांस सर्व उद्योग आणि प्रक्रिया केंद्रामध्ये कोणतेही काम करण्यास प्रतिबंध आहे.

(b) 14 ते 18 वयोगटातील किशोरवयीन बालकास धोकादायक व्यवसाय आणि प्रणालीमध्ये कामावर ठेवणे हा फौजदारी गुन्हा.

(c) या गुन्ह्यासाठी मालकास 6 महिने ते 2 वर्षापर्यंत तुरुंगवासाची शिक्षा किंवा ₹ 20 ते 50 हजार इतका दंड किंवा दोन्हीही.

(d) गुन्ह्याची पुनरावृत्ती झाल्यास किमान 1 ते 5 वर्षापर्यंत तुरुंगवासाची शिक्षा होईल.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीची** आहेत ?

(1) फक्त (b) (2) फक्त (c)
(3) वरीलपैकी नाही (4) फक्त (d)

Under the child and adolescent workers (Prevention and Regulation) Improved Regulation 2016 :

(a) All children under the age of 14 years are prohibited to work in any business and processing units.

(b) It is criminal offence to put juvenile children in the age group of 14 to 18 years in hazardous occupation and procedures.

(c) For this offence is punishable for 6 months to 2 years imprisonment or fine of ₹ 20 to 50 thousand or both.

(d) Imprisonment for repetition of offence would be at least 1 to 5 years.

Which of the above statement(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (b) (2) Only (c)
(3) None of the above (4) Only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

12. अनुसूचित जमातीच्या शेतकऱ्यांसाठी सुरू केलेली कृषी स्वावलंबन योजना कोणत्या नावाने ओळखली जाते ?

(1) नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी योजना

(2) डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी स्वावलंबन योजना

(3) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कृषी स्वावलंबन योजना

(4) प्रधानमंत्री कृषी स्वावलंबन योजना

By which of the name is the scheme that was launched for the farmers of scheduled tribes known as :

(1) Nanaji Deshmukh Krushi Sanjivani Yojana

(2) Dr. Panjabrao Deshmukh Krushi Swavalamban Yojana

(3) Dr. Babasaheb Ambedkar Krushi Swavalamban Yojana

(4) Pradhan Mantri Krushi Swavalamban Yojana

---

13. विस्थापन संकल्पनेविषयी काही महत्वाचे मुद्दे :

(a) विकासासाठी विस्थापन केले जाते म्हणजे विकास हा विस्थापनास प्रेरित करतो.

(b) विस्थापनामुळे लोकांचे पूर्वीचे जीवन उद्ध्वस्त होते.

(c) शासकीय यंत्रणेद्वारे लोकांना पूर्वीच्या जागेवरून हटवले जाते.

(d) विस्थापीतांना नवीन सामाजिक जीवनासी व पर्यावरणासी समायोजन करावे लागते.

वरीलपैकी कोणता पर्याय **चुकीचा/चुकीचे** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (c) (2) फक्त (a)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी नाही

Some important issues regarding the concept of displacement :

(a) Displacement for development means development inspires displacement.

(b) The earlier life of the people gets destroyed due to displacement.

(c) By the government system the people are displaced from their previous place.

(d) Displaced people have to adjust with new social life and environment.

Which of the above option(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (c) (2) Only (a)

(3) (a), (b) and (c) (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

14. भारताच्या 2000 सालच्या लोकसंख्या विषयक धोरणाचे दीर्घकालीन उद्दिष्ट कोणते ?

(a) गर्भनिरोधक उपायांच्या विस्तारासाठी स्वास्थ्य व मूलभूत संरचनांचा विकास करणे.

(b) सन 2010 पर्यंत एकूण प्रजनन दर शून्यावर आणणे.

(c) सन 2045 पर्यंत स्थिर लोकसंख्येच्या उद्देशाची प्राप्ती करणे.

(d) मुलींचे विवाहाचे वय 21 वर्षे करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b)   (2) (c), (d)

(3) केवळ (c)   (4) वरीलपैकी सर्व

What is the long term objective of India's Population Policy 2000 ?

(a) To develop health and basic structure of it as a remedy for pregnancy prevention.

(b) To reduce birth rate to '0' level till 2010.

(c) To achieve the objective of stability in population till 2045.

(d) To fix the marriage age of girls as 21 years.

Answer options :

(1) (a), (b)   (2) (c), (d)

(3) Only (c)   (4) All of the above

---

15. खालीलपैकी आरोग्याच्या क्षेत्रात काम करणाऱ्या सेवाभावी संस्था कोणत्या आहेत ?

(a) भारतीय रेड क्रॉस संघटना   (b) हिंद कुष्ठ निवारण संघ

(c) भारत सेवक समाज   (d) कस्तुरबा मेमोरिअल फंड.

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a)   (2) (a) आणि (c)   (3) (b), (c) आणि (d)   (4) वरील सर्व

Which of the following the non-government organization working in the field of Health ?

(a) Indian Redcross Society   (b) Hind Kusht Nivaran Sangh

(c) Bharat Sevak Samaj   (d) Kasturba Memorial Fund

Which of the option(s) given above is/are **correct** ?

(1) Only (a)   (2) (a) and (c)   (3) (b), (c) and (d)   (4) All above

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

16. उच्च शिक्षणाचे मूल्यांकन करण्यासाठी 1994 मध्ये कोणत्या संस्थेची स्थापना करण्यात आली ?
(a) अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद
(b) राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि प्रमाणन परिषद
(c) रूसा (RUSA)
(d) उच्च शिक्षण संचालनालय
वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?
(1) फक्त (c) (2) फक्त (b) (3) (c) आणि (d) (4) वरील सर्व
Which of the following institute was established in 1994 for evaluation of higher education ?
(a) All India Council for Technical Education
(b) National Assessment and Accriditation Council
(c) RUSA
(d) Directorate of Higher Education
Which of the above option(s) is/are **correct** ?
(1) Only (c) (2) Only (b) (3) (c) and (d) (4) All above

17. देशातील पहिले स्मार्ट डिजीटल व्हिलेज होण्याचा मान महाराष्ट्रातील कोणत्या गावाला मिळाला ?
(1) हिसार (2) हिवरेबाजार
(3) हरीसाळ (4) राळेगणसिद्धी
Which of the following villages in Maharashtra has been honoured as the first smart digital village in India ?
(1) Hissar (2) Hivarebazar
(3) Harisal (4) Ralegan Siddhi

18. खालीलपैकी कोणते विधान/ने योग्य **नाही/त** ?
(a) ग्रामीण क्षेत्रासाठी विकास व संशोधन निधीची उभारणी करण्याचे कार्य नाबार्ड करते.
(b) शेतकऱ्यांना आंतरराष्ट्रीय व्यापारासाठी नाबार्ड मदत करते.
(c) सहकारी पतसंस्थांची योग्य पुनर्रचना करून कार्यक्षमता वाढविण्याचे कार्य नाबार्ड करते.
पर्यायी उत्तरे :
(1) (a), (b) (2) फक्त (b) (3) (a), (c) (4) फक्त (a)
Which one of the following statement/s is/are **not** correct ?
(a) It is a function of NABARD to raise funds for the development and research in Rural Sector.
(b) NABARD helps the farmers for International trade.
(c) Function of NABARD is to reconstruct the co-operative societies in order to make them more efficient.
Answer options :
(1) (a), (b) (2) Only (b) (3) (a), (c) (4) Only (a)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

19. सन 2012-13 ते 2015-16 दरम्यान महाराष्ट्र शासनाने एका प्राइवेट हेल्थ इन्शूरन्स कंपनीला महात्मा जोतीबा फुले जन आरोग्य योजना (MJPJAY) अंतर्गत सबसीडी म्हणून किती कोटी रूपये रक्कम अदा केली ?

(1) 2340 कोटी (2) 2345 कोटी (3) 2350 कोटी (4) 2355 कोटी

How many crore of rupees paid for Mahatma Jotiba Phule Jan Arogya Yojna (MJPJAY) as premium subsidy to a private health insurance company from 2012-13 to 2015-16 by Government of Maharashtra ?

(1) 2340 crore (2) 2345 crore (3) 2350 crore (4) 2355 crore

---

20. अंगणवाडी योजनेच्या प्रशासकीय संरचनेत खालीलपैकी कोणती पदे समाविष्ट आहेत ?

(a) अंगणवाडी कार्यकर्ती (b) पर्यवेक्षीका

(c) बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (d) बाल आरोग्य अधिकारी

वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (b) आणि (c) (3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Which of the following posts are included in the administrative structure of Aanganwadi Scheme ?

(a) Aanganwadi worker (b) Supervisor

(c) Child development project officer (d) Child health officer

Which of the above option(s) is/are **correct** ?

(1) (a), (b) and (d) (2) (b) and (c) (3) (a), (b) and (c) (4) All above

---

21. जागतिक लोकसंख्या अनुमान 2017 नुसार सध्याच्या भारत आणि चीन यांच्या लोकसंख्या वाढीच्या दरानुसार भारत हा जगातील सर्वाधिक लोकसंख्येचा देश म्हणून चीनला मागे टाकण्याची संभाव्यता कोणत्या वर्षात आहे ?

(1) 2025 (2) 2040 (3) 2024 (4) 2050

As per the 'world population prospects : 2017, at the present rates of population growth of India and China, by which year is India likely to overtake China as the world's most populous country ?

(1) 2025 (2) 2040 (3) 2024 (4) 2050

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

22. स्थलांतर प्रामुख्याने आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यासाठी होत असले तरी. या घटकाबरोबरच :

(a) प्रतिकूल नैसर्गिक परिस्थितिवर मात करण्यासाठी मुळस्थान सोडले जाते.

(b) धार्मिक छळामुळे ही स्थलांतर होते.

(c) सततच्या युद्धाने बाधित देशातील लोक स्थलांतर करतात.

(d) वारंवार येणाऱ्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे लोक स्थलांतर करतात.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीची** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (b) (2) (b) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी नाही

Migration mainly happen to improve the economic condition. Along with this factor :

(a) Original place is been left to beat up the natural adverse conditions.

(b) Migration due to religious persecution.

(c) People of continuous war affected countries migrate.

(d) People also migrate due to continuous natural calamities/disaster.

Which of the above statement(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (b) (2) (b) and (c)

(3) (a), (b) and (c) (4) None of the above

---

23. जगातील सर्व लोकांच्या आरोग्याचे सर्वोच्च पातळीवर रक्षण करण्यासाठी इ.स. 1948 ला कोणती संघटना स्थापना झाली ?

(a) स्विडन आंतरराष्ट्रीय विकास संस्था

(b) अमेरिकन आंतरराष्ट्रीय बालक संकट निधी

(c) जागतिक आरोग्य संघटना

(d) जागतिक आरोग्य जपवणूक संघटना

वरीलपैकी कोणता पर्याय **चुकीचा** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) वरीलपैकी नाही

Which of the following organization was established in 1948 to protect the health of people at higher level all over the world ?

(a) Swedish International Development Agency

(b) United Nation's International Children Emergency Fund

(c) World Health Organization

(d) World Health Care Organization

Which of the above option(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (a) (2) (a) and (c)

(3) (a), (b) and (d) (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

24. भारत सरकारने _________ पासून मौखिक पोलीओ कार्यक्रमासोबत इंजेक्शनद्वारा लसीकरणाचा कार्यक्रम सुरू करण्याचा निर्णय घेतला.

(1) 1 नोव्हेंबर, 2011 (2) 30 नोव्हेंबर, 2015

(3) 1 जानेवारी, 2016 (4) 26 फेब्रूवारी, 2017

Govt. of India has taken decision to start injection immunization of polio programme along with oral polio since _________.

(1) 1st November, 2011 (2) 30th November, 2015

(3) 1st January, 2016 (4) 26th February, 2017

---

25. इ.स. 1978 मध्ये रशियातील आल्माटा येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत जागतिक पातळीवर 'सर्वांसाठी आरोग्य' या संकल्पनेला अनुसरून खालीलपैकी कोणते विचार मांडले ?

(a) लोकांचे आरोग्य लोकांच्या हातात

(b) सर्वांसाठी आरोग्य

(c) आरोग्य एक मूलभूत अधिकार

(d) आरोग्य हा वैयक्तिक अधिकार

वरीलपैकी कोणते पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (c) (4) फक्त (d)

Which of the thoughts were put forward in the international conference organized in Almata, Russia in 1978 regarding the concept of 'health for all' ?

(a) Peoples Health in Peoples Hands

(b) Health for All

(c) Health a Fundamental Right

(d) Health is a Personal Right

Which of the above option(s) is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (c) (4) Only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

26. मानव संसाधन विकासाचे पुढीलपैकी कोणते महत्व सांगता येईल?

(a) भांडवलाची निर्मिती करण्याकरीता.

(b) मनुष्याच्या ज्ञानाची पातळी वाढविण्याकरीता.

(c) मनुष्यबळाची कार्यक्षमता व कौशल्य वाढविण्याकरीता.

(d) मनुष्याचे मनोधैर्य व दृष्टिकोण उंचावण्यासाठी.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत?

(1) (a) आणि (c) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) वरीलपैकी नाही (4) वरील सर्व

Which of the following importance of Human Resource Development ?

(a) To create the capital.

(b) To increase the Level of Human Intelligence.

(c) To increase the capacity and skills of Human Resources.

(d) To upgrade the confidence and approach of the Humans.

Which of the statement(s) given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (a), (b) and (c)

(3) None of the above (4) All above

---

27. 1 जुलै, 2015 रोजी पंतप्रधान ग्राम सिंचाई योजना (PMGSY) सुरू करण्यामागचा उद्देश :

(a) देशात शेती उपयोगी जमीन तयार करणे.

(b) पाण्याचा अपव्यय कमी करणे.

(c) शेतात पाण्याचा वापर कमी करणे.

(d) पाणी बचत तंत्रज्ञान आणि सिंचन लागू करून पीक उत्पादन वाढविणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत?

(1) (b), (c) आणि (d) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

The objectives behind starting the Pantpradhan Gram Sinchayi Yojana on 1st July 2015 :

(a) To create land suitable for farming in the country.

(b) To reduce the wastage of water.

(c) To reduce the usage of water in farms.

(d) To increase the crop productivity by implementing water saving technology and irrigation.

Which of the above statement(s) is/are **correct** ?

(1) (b), (c) and (d) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (c) (4) All above

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

28. आशा (ASHA) ही स्त्री कार्यकर्ती खालीलपैकी कोणत्या विकास योजनेअंतर्गत नियुक्त करण्यात आली ?

(a) एकात्मिक बाल विकास योजना (ICDS)

(b) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम (IRDP)

(c) एकात्मिक ग्रामीण आरोग्य मिशन (IRHM)

(d) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन (NRHM)

वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) (2) केवळ (d)

(3) (a), (c) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Accredited Social Health Activist (ASHA) was appointed under which of the following development schemes ?

(a) Integrated Child Development Schemes - ICDS

(b) Integrated Rural Development Programme - IRDP

(c) Integrated Rural Health Mission - IRHM

(d) National Rural Health Mission - NRHM

Which of the options(s) given above is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) Only (d)

(3) (a), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

---

29. 2046 पर्यंत स्थिर लोकसंख्या साध्य करण्यासाठी राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरणाअंतर्गत सुचविलेल्या उपाय योजनांपैकी खालीलपैकी कोणते कारण **नाही** ?

(1) 1000 जन्मामागे अर्भक मर्त्यतेचा दर 30 पर्यंत खाली आणणे

(2) वैश्विक लसीकरण

(3) 2,00,000 जीवित जन्मामागे माता मर्त्यतेचा दर 100 पर्यंत खाली आणणे

(4) दोन मुलांपर्यंतचे लहान कुटुंब ठेवण्याचे नियम अवलंबविण्यास्तव प्रोत्साहन देणे

Which is **not** a measure listed by National Population Policy to achieve a stable population by 2046 ?

(1) Reduction of infant mortality rate below 30 per 1000 live births

(2) Universal immunisation

(3) Reduction of maternal mortality rate to below 100 per 2,00,000 live birth

(4) Incentive to adopt two child small family norms

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

30. शालेय शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी आणि बदल घडवून आणण्यासाठी एन.जी.ओ.-सी.एस.आर.-राज्य यांच्या समन्वयासाठी कोणते पोर्टल (संकेतस्थळ) विकसित केले आहे?

(1) सबका साथ सबका विकास (2) शाळा सारथी
(3) शिक्षा अभियान (4) साक्षरता अभियान

Which portal has been developed to improve and reform the quality of school education and co-ordination among the NGO-CSR-State ?

(1) Sabka Sath Sabka Vikas (2) Shala Sarthi
(3) Shiksha Abhiyan (4) Literacy Abhiyan

---

31. 2016-17 ह्या वर्षात प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजने अंतर्गत शासनाने एका वर्षाच्या कालावधीत ________ कि.मी. रस्ते निर्मितीचे कार्य केले.

(1) 25,000 (2) 17,500 (3) 47,350 (4) 15,000

In the year 2016-17, under the Pradhan Mantri Gram Sadak Yojna, Govt. has made ________ km roads in the span of one year.

(1) 25,000 (2) 17,500 (3) 47,350 (4) 15,000

---

32. सर्वसाधारणपणे साथीच्या रोगांपैकी ________ % रोग हे दूषित पाण्यामुळे होतात.

(1) 50 (2) 60 (3) 70 (4) 80

Generally more than ________% epidemic diseases occured due to contiminated water.

(1) 50 (2) 60 (3) 70 (4) 80

---

33. **(I)** 2018-19 च्या बजेटमध्ये अन्न प्रक्रिया मंत्रालयाला 1600 करोड रुपये देण्यात आले.

(II) 2018-19 च्या बजेटमध्ये अन्न प्रक्रिया मंत्रालयाचे बजेट दुप्पट करण्यात आले.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे?

(1) फक्त विधान **(I)** बरोबर आहे.
(2) फक्त विधान **(II)** बरोबर आहे.
(3) दोन्हीही विधाने **(I)** आणि **(II)** बरोबर आहेत.
(4) दोन्हीही विधाने **(I)** आणि **(II)** चुकीचे आहेत.

(I) In the budget 2018-19 allocation for the ministry of food processing is 1600 crore.

(II) Allocation for the ministry of food processing has been doubled in the budget 2018-19.

Which of the above statements is **correct** ?

(1) Statement **(I)** is correct only.
(2) Statement **(II)** is correct only.
(3) Both statements **(I)** and **(II)** are correct.
(4) Both statements **(I)** and **(II)** are incorrect.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

34. 1994 च्या कैरो परिषदेत केवळ लोकसंख्यावाढ हा मुद्दा लावून न धरता अजून खालीलपैकी कोणत्या मुद्द्यांना प्राधान्य देण्यात आले ?

(a) कुटुंब नियोजन (b) प्रजनन आरोग्य

(c) लिंग समानता (d) लोकसंख्या आकार

वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (d) (4) वरीलपैकी नाही

Which of the following factors were given importance apart from the population growth in the Cairo Summit 1994 ?

(a) Family Planning (b) Fertility Health

(c) Gender Equality (d) Population Size

Which of the above option(s) is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (d) (4) None of the above

---

35. जागतिक आरोग्य संघटनेचे (WHO) 1951 मध्ये कुटुंब नियोजनाचे उद्दिष्ट केवळ जन्मनियंत्रण नव्हे तर :

(a) नको असलेले जन्म टाळणे आणि हवे असलेले जन्म होऊ देणे.

(b) दोन गरोदरपणातील अंतरावर नियंत्रण ठेवणे.

(c) आई वडीलांचे वय, मुलांचे जन्म यात योग्य संबंध राखणे.

(d) कुटुंबातील मुलांची संख्या निश्चित करणे हे होते.

(e) लैंगिक शिक्षण प्रदान करणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) आणि (b) (2) फक्त (a) आणि (c)

(3) (a), (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व बरोबर आहेत

The only aim of World Health Organization in 1951 was not only to control the birth rate through family planning but also :

(a) To avoid non-required births and to allow the required births.

(b) To have control between two pregnancies.

(c) To maintain proper relation between the age of parents and the childs birth.

(d) To fix the number of children in the family.

(e) To provide sex education.

Which of the above statement(s) is/are **correct** ?

(1) Only (a) and (b) (2) Only (a) and (c)

(3) (a), (b), (c) and (d) (4) All of the above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

36. खालीलपैकी मानव संसाधन विकासाची कोणती उद्दिष्ट्ये आहेत ?

(a) मानवी संसाधनाचा महत्तम उपयोग करणे.

(b) मानव संसाधनाच्या योग्यतेमध्ये वाढ करणे.

(c) सक्षम कर्मचारी व कामगार वर्ग निर्माण करणे.

(d) कार्यक्षम कर्मचाऱ्यांचा पुरवठा करणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीचे** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (c) (2) (c) आणि (d)

(3) (a) आणि (d) (4) वरीलपैकी नाही

Which of the following are the objectives of Human Resource Development ?

(a) To utilise maximum human resource.

(b) To increase the eligibility in human resource.

(c) To create capable employees and workers.

(d) To provide capable employees.

Which of the above statement(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (c) (2) (c) and (d)

(3) (a) and (d) (4) None of the above

---

37. बलवंतराय मेहता समितीने त्री-सूत्री पद्धतीमध्ये ज्या शिफारशी मांडल्या त्यांना "पंचायत राज" असे कोणी संबोधीले ?

(1) महात्मा गांधी (2) डॉ. राजेंद्र प्रसाद

(3) पंडित जवाहरलाल नेहरू (4) बलवंतराय मेहता

The recommendation of Balwantray Mehta Committee in three tire system was named as "Panchayat Raj" by :

(1) Mahatma Gandhi (2) Dr. Rajendra Prasad

(3) Pandit Jawaharlal Nehru (4) Balwantray Mehta

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

38. विद्यार्थ्यांची जी कलमापन चाचणी घेतली जाते. त्या संदर्भात पुढील कोणते विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) प्रामुख्याने दहावीत असलेल्या विद्यार्थ्यांची कलमापन चाचणी घेतली जाते.

(b) विद्यार्थ्यांला करिअर कोणत्या क्षेत्रात करायचे याचे मार्गदर्शन करते.

(c) विद्यार्थ्यांच्या क्षमता नेमक्या कोणत्या अभ्यासक्रमात आहेत हे समजते.

(d) विद्यार्थ्यांमधील गुणवत्ता आणि विकास यावर लक्ष केंद्रित करते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a) (2) केवळ (b) (3) (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which of the following statements are **true** regarding aptitude test of the student ?

(a) Mostly aptitude test taken for 10th class students.

(b) To guide the students to choose the correct career.

(c) To understand to abilities of the students in the appropriate curriculum.

(d) To focus on the quality and development of the students.

Which of the statement(s) given above is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) (a), (b) and (d) (4) All above

---

39. खालीलपैकी कोणते मानव संसाधन विकास मंत्रालयाचे उद्देश आहे/आहेत ?

(a) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण ठरविणे.

(b) शैक्षणिक संस्थांचा दर्जा सुधारणे.

(c) आर्थिक दृष्ट्या दुर्बळ घटकांचा शिक्षणातील टक्का वाढविणे.

(d) आंतरराष्ट्रीय विद्यापीठांचे सहकार्य घेणे.

(e) माध्यमिक शिक्षणासाठी फेलोशिप प्रदान करणे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) विधान बरोबर आहे.

(2) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत.

(3) (a), (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत.

(4) (a), (b), (c) आणि (e) विधाने बरोबर आहेत.

Which of the following is/are the objectives of Human Resource Development Ministry ?

(a) To decide the National Education Policy.

(b) To upgrade the standard of educational institutes.

(c) To increase the percentage of economically backward classes in education.

(d) To seek the co-operation of International Universities.

(e) To provide fellowships for secondary education.

Which of the statement(s) given above is/are **correct** ?

(1) (a) is correct statement.

(2) (a) and (b) are correct statements.

(3) (a), (b), (c) and (d) are correct statements.

(4) (a), (b), (c) and (e) are correct statements.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

40. स्वच्छता मोहिम सुरू झाल्यानंतर त्याला लोक चळवळीचे स्वरूप प्राप्त झाल्याने, ग्रामीण भागात स्वच्छतेच्या सोयी सुविधा पोहचविण्याच्या प्रमाणात 42 टक्क्यावरून _________ टक्के अशी वाढ झाली.

(1) 50 (2) 60 (3) 55 (4) 63

After launching post swachhata campaign it took form of public movement due to which, the access regarding sanitation and services rate increased from 42 percentage to _________ percentage.

(1) 50 (2) 60 (3) 55 (4) 63

---

41. खालीलपैकी कोणती योजना बालकांवरील लैंगिक अत्याचार, बलात्कार आणि ॲसिड हल्ला यामध्ये बळी पडलेल्यांचे पुनर्वसन व अर्थसाहाय्य करण्यासाठी सुरू केली आहे ?

(1) माझी कन्या भाग्यश्री योजना
(2) बेटी बचाओ, बेटी पढ़ाओ योजना
(3) मनोधैर्य योजना
(4) जीवनोन्नती योजना

Which of the following schemes has been started for the purpose of rehabilitation of and financial assistance to the victims of child abuse, rape and acid attacks ?

(1) Majhi Kanya Bhagyashree Yojana
(2) Beti Bachao-Beti Padhao Yojana
(3) Manodhairya Yojana
(4) Jeevanonnati Yojana

---

42. 15 ऑगस्ट, 1979 रोजी सुरू केलेल्या ग्रामीण युवकांसाठी स्वयं रोजगार प्रशिक्षण कार्यक्रमासंदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) दारिद्र्यरेषेखालील 18 ते 35 वयोगटातील युवक पात्र.
(b) एस.सी./एस.टी. प्रवर्गामध्ये समावेश असलेली व्यक्ती पात्र.
(c) राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण योजनेचा 9 महिन्याचा अभ्यास पूर्ण केलेली व्यक्ती पात्र.
(d) पारंपरिक कौशल्य असणाऱ्या कुटुंबातील युवकांना कोणतीही शैक्षणिक अट नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) (2) (a), (d) (3) (a), (c), (d) (4) (a), (b), (c), (d)

Which of the following is/are correct statement(s) regarding the Training of Rural Youth for Self Employment (TRYSEM) which was started on 15th August, 1979 ?

(a) The Youth Below Poverty Line (BPL) aged between 18 and 35 years of age are eligible.
(b) Person of SC/ST category is eligible.
(c) A person who has completed 9 months National Adult Education Programme is eligible.
(d) No condition of educational qualification for the youth belonging to traditionally skilled families.

Answer options :

(1) (a), (b) (2) (a), (d) (3) (a), (c), (d) (4) (a), (b), (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

43. देवदासींच्या उदरनिर्वाहाकरीता महाराष्ट्र शासनाने खालीलपैकी कोणती योजना सुरू केली आहे ?

(1) स्वाधार योजना (2) राज्य गृह योजना

(3) मातृत्व सहयोग योजना (4) निर्वाह अनुदान योजना

Which of the following schemes has been started by the Maharashtra government for the livelihood of devdasis ?

(1) Swadhar Yojana (2) Rajya Gruha Yojana

(3) Matrutwa Sahayog Yojana (4) Nirvah Anudan Yojana

---

44. खालीलपैकी कोणते हक्क 'अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वन निवासी (वन हक्क मान्यता) अधिनियम 2006' या अंतर्गत आदिवासींना देण्यात आले आहेत ?

(a) व्यावसायिक मर्यादेपर्यंत वनक्षेत्रातील जमिनीची मशागत करण्याचा अधिकार

(b) किरकोळ वनोपज उत्पादनाची मालकी, संकलन, वापर व विल्हेवाट लावण्याचा अधिकार

(c) वनक्षेत्राच्या आत राहण्याचा अधिकार

(d) पारंपरिक पशुचराईसारख्या रूढीनिहाय प्रथा सुरू ठेवण्याचा अधिकार

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (c) (2) (a) आणि (b)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following are granted as a right to tribals under 'The Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 ?

(a) Right to cultivate forest land to the extent under occupation

(b) Right to own, collect, use and dispose of minor forest produce

(c) Right to reside inside forests

(d) Right to carry out traditional customary practices like cattle grazing etc.

Answer options :

(1) (b) and (c) (2) (a) and (b)

(3) (a), (b) and (c) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

45. खालील विधानांपैकी कोणती **बरोबर** आहेत ?

(a) 1985 हे आंतरराष्ट्रीय युवावर्ष म्हणून घोषित करण्यात आले.

(b) 1986 चे राष्ट्रीय युवा धोरण कौशल्य विकास प्रशिक्षणवर भर देते

(c) युवक कल्याण कार्यक्रमात राष्ट्रीय सेवा योजनेचा समावेश होतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) फक्त (a) (3) फक्त (c) (4) (b) आणि (c)

Which of the following statements are **correct** ?

(a) 1985 was announced as International Youth Year.

(b) National Youth Policy 1986 emphasizes skill development training.

(c) 'National Service Scheme' is included in Youth Welfare Programme.

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) (2) only (a) (3) only (c) (4) (b) and (c)

---

46. मूल्ये शिक्षणाचे महत्व :

(a) व्यक्तीचे चारित्र्य घडविण्यासाठी

(b) वृत्ती विकासासाठी

(c) मानवी वर्तनाला नवीन वळण देण्यासाठी

(d) विविधता असलेल्या देशात राष्ट्रीय एकात्मता साधण्यासाठी

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीचे** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (b) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (d) (4) (c) आणि (d)

Importance of value education :

(a) To develop the character of a person

(b) For attitude development

(c) To provide new direction to human behaviour

(d) To achieve national integration in a country with diversity

Which of the above statement(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (b) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (d) (4) (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

47. खालीलपैकी कोणत्या सुविधा 'अस्मिता' या महिला व मुलींसाठी सुरू केलेल्या योजनेत पूरविल्या जातात ?

(a) शिष्यवृत्ती (b) सॅनीटरी नॅपकीन

(c) व्यावसायाकरिता बिनव्याजी कर्ज (d) समुपदेशन

वरीलपैकी कोणता पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) (b) आणि (d)

(3) (a) आणि (c) (4) वरीलपैकी नाही

Which of the following facilities are being provided in 'Asmita' scheme for women and girls ?

(a) Scholarship (b) Sanitary napkins

(c) Interest free loan for business (d) Counselling

Which of the above option(s) is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) (b) and (d)

(3) (a) and (c) (4) None of the above

---

48. भारत देशाच्या विकासात महत्वपूर्ण जबाबदारी असणाऱ्या बिनशासकीय संस्थासाठी निती आयोगाने उपलब्ध केलेल्या पोर्टलचे नाव काय ?

(1) एन.जी.ओ. - दर्पण (2) एन.जी.ओ. - ऑनलाईन

(3) एन.जी.ओ. - अपडेट (4) एन.जी.ओ. - डेव्हलपमेंट

What is the name of portal made available by NITI Ayog to the Non-Governmental Organisations which are playing important role in the development of India ?

(1) NGO - DARPAN (2) NGO - ONLINE

(3) NGO - UPDATE (4) NGO - DEVELOPMENT

---

49. शासकीय आश्रम शाळेतील विद्यार्थ्यांना पौष्टिक, संतुलित, ताजा व रुचकर आहार वेळेवर उपलब्ध होण्याकरीता महाराष्ट्र शासनाने 'अन्नपूर्णा मध्यवर्ती स्वयंपाक गृह' खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी सुरू करण्यात आले ?

(a) मुंढेगाव जि. नाशिक (b) सटाना जि. गडचिरोली

(c) कांबळगाव जि. पालघर (d) धांदलगाव जि. गोंदीया

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (c) (2) (a) आणि (c) (3) (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

For the purpose of providing balanced, fresh and tasty food to Government Ashram schools students, Government of Maharashtra has introduced the 'Annapurna Madhyavarti Swaimpak Gruha' in which of the following places ?

(a) Mundhegao Dist. Nashik (b) Satana Dist. Gadchiroli

(c) Kambalgao Dist. Palghar (d) Dhandhalgao Dist. Gondiya

Which of the above option(s) is/are **correct** ?

(1) Only (c) (2) (a) and (c) (3) (c) and (d) (4) All the above

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

50. खालील सर्व घटकांचा अंतर्भाव करून 'राष्ट्रीय युवा सशक्तीकरण कार्यक्रम' ही एक छत्री योजना तयार झाली आहे :

(a) राष्ट्रीय युवा नेतृत्व कार्यक्रम (b) युवक वसतिगृहे

(c) नेहरू युवा केंद्र (d) राष्ट्रीय सेवा योजना

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (b), (c) आणि (d) (3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

'Rashtriya Yuva Sashaktikaran Karyakram' (RYSK) is a Umbrella Scheme with following components :

(a) National Young Leaders Programme (b) Youth Hostel

(c) Nehru Yuva Kendra (d) National Service Scheme

Answer options :

(1) (a), (b) and (d) (2) (b), (c) and (d) (3) (a), (b) and (c) (4) All the above

---

51. समाजातील विविध घटकाकडून व्यक्तीचे समाजीकरण केले जाते. त्यांना समाजीकरणाची माध्यमे असे म्हणतात. त्यापैकी :

(a) कुटुंब (b) शाळा

(c) समवयस्क मित्र (d) जनसंपर्क माध्यमे

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय **चुकीचा** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (d) (2) फक्त (b)

(3) वरील सर्व (4) वरीलपैकी नाही

An individuals socialization is undertaken by various ways in the society. They are called as agencies of socialization. Among them :

(a) Family (b) School

(c) Peer group (d) Means of communication

Which of the above option(s) is/are **incorrect** ?

(1) Only (d) (2) Only (b)

(3) All the above (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

52. भारतात 1975 नंतर स्त्रियांच्या चळवळीमुळे पुढील बदल घडले :

(a) स्त्रियां राजकीय हक्काबाबत जागृत झाल्या.

(b) 73 व्या घटना दुरुस्तीने स्त्रियांना आरक्षण मिळाले.

(c) लोकसभा आणि राज्यांच्या विधानसभात स्त्रियांना 33% आरक्षण मिळाले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) विधाने योग्य आहेत. (2) फक्त (b) विधान योग्य आहे.

(3) (b), (c) विधाने योग्य आहेत. (4) फक्त (c) विधान योग्य आहे.

After 1975 following changes occurred due to women's movement in India :

(a) Women became aware about their political rights.

(b) Women got reservation according to 73rd Constitutional amendment.

(c) Women got 33% reservation in Lok Sabha and State Assemblies.

Answer options :

(1) (a), (b) are correct statements (2) Only (b) is correct statement

(3) (b), (c) are correct statements (4) Only (c) is correct statement

---

53. 'राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ्य कार्यक्रम, 2014' चा उद्देश काय होता ?

(a) किशोर वयीन तरुणापर्यंत पोहोचणे.

(b) समुदाय पातळीवर समवयस्क द्वारे हस्तक्षेप करणे.

(c) सुविधा आधारित सेवामध्ये वाढ करून आधार देणे.

(d) जीवन कौशल्य, सकस आहार, मानसिक आरोग्य, द्रव्य गैरवापर यावर भर.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

What was the purpose of 'Rashtriya Kishor Swasthya Karyakram, 2014' ?

(a) Reach out to adolescents.

(b) Introduce peer-led intervention at community level.

(c) Support by augmentation of facility based services.

(d) Focus on life skill, nutrition, mental health and substance abuse.

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

54. भारताची जनगणना 2011 च्या आकडेवारीनुसार खालीलपैकी कोणत्या राज्यात (दर हजारी) अर्भक मृत्यूचे प्रमाण सर्वाधिक आहे?

(1) पश्चिम बंगाल (2) बिहार

(3) उत्तर प्रदेश (4) मध्य प्रदेश

According to 2011 census of India figures which of the following states has highest (per thousand) infant mortality ?

(1) West Bengal (2) Bihar

(3) Uttar Pradesh (4) Madhya Pradesh

55. भारतात होणाऱ्या बालमृत्यूच्या प्रमुख कारणांची यादी 'डब्लुएचओ' (WHO) ने जाहीर केली आहे. खाली नमूद केलेल्या कारणांचा त्यांच्या दाहकतेनुसार व गांभीर्यानुसार कोणता उतरता क्रम **बरोबर** आहे?

(1) कुपोषण, नवजात शिशूंचे आजार, अतिसार, गोवर, न्यूमोनिया

(2) नवजात शिशूंचे आजार, कुपोषण, न्यूमोनिया, अतिसार, गोवर

(3) न्यूमोनिया, नवजात शिशूंचे आजार, कुपोषण, अतिसार, गोवर

(4) नवजात शिशूंचे आजार, कुपोषण, अतिसार, गोवर, न्यूमोनिया

WHO has listed the major causes of Child Mortality in India. In terms of the gravity and severity of causes; which descending sequence of the ones given below is **correct** ?

(1) Malnutrition, Neonatal causes, Diarrhoeal diseases, Measles, Pneumonia.

(2) Neonatal causes, Malnutrition, Pneumonia, Diarrhoeal diseases, Measles.

(3) Pneumonia, Neonatal causes, Malnutrition, Diarrhoeal diseases, Measles.

(4) Neonatal causes, Malnutrition, Diarrhoeal diseases, Measles, Pneumonia.

56. महिला विरोधी हिंसाचार रोखण्यासाठी उपाय योजना विकसित करण्यासाठी खालील कोणती संस्था ही अशासकीय संस्थासमवेत सेवांची उपलब्धता सुधारण्यासाठी कार्य करीत आहे?

(1) यू.एन. आणि एन.जी.ओ. फंड ट्रस्ट (2) आय.एम.एफ.

(3) यू.एन. ट्रस्ट फंड (4) वर्ल्ड बँक फंड

Which of the following agency is working with NGO's to improve access to services for responding to violence against women ?

(1) UN and NGO Fund Trust (2) IMF

(3) UN Trust Fund (4) World Bank Fund

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

57. बालगुन्हेगारात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी कोणत्या संस्था भारतात अस्तित्वात आल्या ?

(a) बालअभिरक्षक गृह (b) बाल न्यायालय

(c) सुधार शाळा (d) बालग्राम योजना

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (b) (3) (c) आणि (d) (4) (a), (b) आणि (c)

Which institutions are established in India to reform juvenile delinquents ?

(a) Observation home (b) Juvenile court

(c) Reformatory school (d) Balgram yojana

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (c) and (d) (4) (a), (b) and (c)

---

58. अनाथ मुलांना खुल्या प्रवर्गात एक टक्का समांतर आरक्षण देण्याचा निर्णय महाराष्ट्र शासनाने घेतला. या बाबतीतील खालील कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) वयाच्या 20 व्या वर्षानंतर त्यांना बालगृहातून बाहेर पडावे लागते.

(b) अनाथ मुलांची जात नक्की माहिती असते.

(c) अनाथ प्रमाणपत्रीत मुलांसाठीच हे आरक्षण लागू आहे.

(d) अनाथ मुलांचा भूतकाळ सुरक्षीत करण्याच्या दृष्टीने हा निर्णय घेतला गेला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d) (2) फक्त (a)

(3) फक्त (c) (4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

The government of Maharashtra has decided to give 1% parallel reservation to the open category orphan. Which of the following statements are **correct** in this case ?

(a) After 20 years of age they have to leave the orphanage.

(b) The caste of orphan children is certainly know.

(c) This reservation is applicable to those with orphan certificate.

(d) This decision has been taken in order to secure the past of the orphan children.

Answer options :

(1) Only (d) (2) Only (a)

(3) Only (c) (4) All above statements are correct

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

59. आई-वडील व ज्येष्ठ नागरिकांचे भरणपोषण करण्यासाठीचा केंद्रीय कायदा महाराष्ट्रात ________ पासून लागू करण्यात आला.

(1) 1 एप्रिल, 2007 (2) 1 मार्च, 2000 (3) 1 एप्रिल, 2005 (4) 1 मार्च, 2009

The Central Act for maintenance and welfare of parents and elderly citizens has been implemented in Maharashtra from :

(1) 1 April, 2007 (2) 1 March, 2000 (3) 1 April, 2005 (4) 1 March, 2009

---

60. मतदारांची संख्या वाढवण्यासाठी, विद्यार्थ्यांकडून महाविद्यालयात प्रवेश घेतानाच नमुना-6 सुद्धा भरून घेण्यात येतो. या करिता भारतीय निवडणूक आयोगाच्या सुचनेनुसार विशेष मतदार नोंदणी अभियान राबवण्यात येते. त्या अभियानाचा कालावधी खालीलपैकी कोणता ?

(1) जानेवारी 01 ते 31 (2) जून 01 ते 30

(3) जुलै 01 ते 31 (4) ऑगस्ट 01 ते 31

The students while taking admission to colleges are made to fill up form no. 6, as per the recommendations of Election Commission of India being a special drive for registration of new voters to be implemented during a specific period. Which in that time from the following ?

(1) January 01 to 31 (2) June 01 to 30

(3) July 01 to 31 (4) August 01 to 31

---

61. 73वी घटनादुरुस्ती ही महिलांसाठी महत्वाची मानली जाते कारण त्यानुसार :

(1) संघटित क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्त्रियांना 3 ऐवजी 6 महिने मातृत्व रजा मिळाली.

(2) कामावर होत असलेल्या शोषणाची तक्रार केल्यास महिलेला खास संरक्षण देण्यात येते.

(3) पंचायतीत एकूण संख्येच्या एक तृतीयांश जागा स्त्रियांसाठी राखीव ठेवणे बंधनकारक केले.

(4) लग्नाच्या संमतीसाठी वयाची किमान मर्यादा वाढविण्यात आली.

The 73rd Constitutional amendment is a significant development for women because :

(1) Women working in organised sector are given six months maternity leave instead of three months.

(2) Women are given special protection if they complain of harassment at work place.

(3) Out of the total number of seats in Panchayat 1/3rd have to be reserved for women.

(4) Age of consent at marriage is increased.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

62. खालील योजना/कार्यक्रमाची संबंधित वर्षाबरोबर जोडी जुळवा :

	अ		ब
(a)	स्वाधार	(i)	2010
(b)	उज्ज्वला	(ii)	2003
(c)	इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग योजना	(iii)	2001
(d)	कन्यादान योजना	(iv)	2009

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

Match the following Schemes/Programmes with the appropriate year :

	A		B
(a)	Swadhar	(i)	2010
(b)	Ujjawala	(ii)	2003
(c)	Indira Gandhi Matritva Sahyog Yojana	(iii)	2001
(d)	Kanyadan Yojana	(iv)	2009

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(4)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

---

63. 1969 साली सुरू झालेल्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचा (NSS) उद्देश काय आहे ?

(1) सहयोगातून शिक्षण (2) सेवेतून उत्कृष्टता

(3) कल्याणातून शिक्षण (4) सेवेतून शिक्षण

What is the purpose of National Service Scheme (NSS) introduced in 1969 ?

(1) Education through Cooperation (2) Excellence through Service

(3) Education through Welfare (4) Education through Service

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

64. खालीलपैकी कोणत्या उद्देशाने 'माझी कन्या भाग्यश्री' ही योजना सुरू केली ?

(a) मुलींचा जन्मदर वाढविणे.

(b) मुलींच्या आरोग्याचा दर्जा उंचावणे.

(c) मुलींना शिक्षण देणे.

(d) बालविवाहास प्रतिबंध करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

The scheme 'Majhi Kanya Bhagyashree' has been started with the objective of :

(a) To increase the birth rate of girls.

(b) To enhance the health status of girls.

(c) To educate the girls.

(d) To prevent child marriages.

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (c)

(3) (a), (b) and (c) (4) (a), (b), (c) and (d)

---

65. 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रमातून विद्यार्थ्यांत 10 गाभाभूत मूल्ये रुजविली जातात :

(a) राष्ट्रभक्ती, राष्ट्रीय एकात्मता

(b) दलित समता

(c) वैज्ञानिक दृष्टीकोण, श्रम प्रतिष्ठा आणि वक्तशिरपणा

(d) निटनेटकेपणा, संवेदनशीलता आणि सौजन्यशीलता

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय बरोबर **नाही** ?

(1) फक्त (a) (2) (b) आणि (d) (3) (b), (c) आणि (d) (4) फक्त (b)

According to the 1986 National Education Policy, 10 fundamental values are cultivated through curriculum in the students :

(a) Patriotism, National Integration

(b) Dalit equality

(c) Scientific approach, Dignity of Labour and Punctuality

(d) Neatness, Sensibility, Courteousness

Which of the above option(s) is/are **not** correct ?

(1) Only (a) (2) (b) and (d) (3) (b), (c) and (d) (4) only (b)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

66. राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाची पाच लक्षणीय क्षेत्रे _________.

(1) ज्ञान सुलभता, ज्ञान संकल्पना, ज्ञान निर्मिती, ज्ञान उपयोजन, सेवा वितरण

(2) ज्ञान संकल्पना, ज्ञान निर्मिती, ज्ञान उपयोजन, ग्रंथालय विकास, सेवा वितरण

(3) ज्ञान सुलभता, ज्ञान संकल्पना, ज्ञान निर्मिती, ज्ञान उपयोजन, संशोधन

(4) ज्ञान संकल्पना, शालेय शिक्षण, ज्ञान सुलभता, ज्ञान उपयोजन, सेवा वितरण

Remarkable five fields of National Knowledge Commission are _________.

(1) Knowledge accessibility, Knowledge concept, Knowledge creation, Knowledge application, Service distribution.

(2) Knowledge concept, Knowledge creation, Knowledge application, Development of library, Service distribution.

(3) Knowledge accessibility, Knowledge concept, Knowledge creation, Knowledge application, Research.

(4) Knowledge concept, School education, Knowledge accessibility, Knowledge application, Service distribution.

---

67. ट्विटरचा वापर ________ साठी केला जातो.

(1) गुप्त माहितीचे आदान प्रदान

(2) इलेक्ट्रॉनिक मेळ

(3) आंतरव्यक्ती संज्ञापन

(4) मोठ्या सामाजिक समूहाशी संज्ञापन

Twitter is used to ________.

(1) communicate confidential information

(2) electronic mail

(3) interpersonal communication

(4) communicate big social group

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

68. राष्ट्रीय कौशल्य विकास अभियानास ________ ने पाठिंबा दिला आहे.

(a) राष्ट्रीय कौशल्य विकास संस्था

(b) राष्ट्रीय कौशल्य विकास निगम

(c) सामान्य प्रशिक्षण संचालनालय

(d) राज्य शिक्षण संचालनालय

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (b) (3) (a), (b) आणि (c) (4) फक्त (d)

The National Skill Development Mission is supported by ________.

(a) National Skill Development Agency

(b) National Skill Development Corporation

(c) Directorate General of Training

(d) State Directorate of Education

Answer options :

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (a), (b) and (c) (4) Only (d)

---

69. राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाची स्थापना 13 जून 2005 रोजी ________ च्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आली.

(1) माजी पंतप्रधान डॉ. मनमोहन सिंग

(2) डॉ. अरुण निगवेकर

(3) डॉ. कोठारी सी.एस.

(4) सॅम पित्रोदा

Establishment of National Knowledge Commission is on 13th June 2005 under the Chairmanship of ________.

(1) Ex. Prime Minister Dr. Manmohan Singh

(2) Dr. Arun Nigavekar

(3) Dr. Kothari C.S.

(4) Sam Pitroda

---

70. राष्ट्रीय प्रमाणन मंडळ (NBA) ची स्थापना ________ च्या पुढाकाराने झाली.

(1) युनेस्को (2) युजीसी (3) एनसीटीई (4) एआयसीटीई

National Board of Accreditation (NBA) was initially established by ________.

(1) UNESCO (2) UGC (3) NCTE (4) AICTE

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

71. खालीलपैकी कोणत्या राज्यांमध्ये 'राज्य मुक्त विद्यापीठ (SOU)' **नाही** ?

(a) ओरिसा, पंजाब, हरियाना

(b) बिहार, आसाम, पश्चिम बंगाल

(c) छत्तिसगड, उत्तराखंड, आसाम

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (a) आणि (c) फक्त (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following states does **not** have 'State Open University (SOU)' ?

(a) Odisha, Punjab, Haryana

(b) Bihar, Assam, West Bengal

(c) Chattisgarh, Uttarakhand, Assam

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) and (c) only

(3) (a) and (c) only (4) None of the above

---

72. अध्ययनाचे चार स्तंभ ________ ते सुचविले.

(1) युनिसेफ (2) एनसीईआरटी (3) एनसीटीई (4) युनेस्को

The Four Pillars of learning are suggested by ________.

(1) UNICEF (2) NCERT (3) NCTE (4) UNESCO

---

73. खालीलपैकी कोणते शीर्षक मोहनलाल सेक्सेना समितीने प्रौढ शिक्षण योजनेस दिले ?

(1) प्रौढ महिला साक्षरता योजना (2) सामाजिक शिक्षण योजना

(3) सायंकालीन प्रौढ वर्ग योजना (4) प्रौढ साक्षर योजना

From the following which title is given by Mohanlal Saxena Committee for **adult literacy** scheme ?

(1) Adult women literacy scheme (2) Social education scheme

(3) Evening adult class scheme (4) Adult literacy scheme

---

74. भारतात पहिली शिक्षक प्रशिक्षण शाळा ________ येथे स्थापन झाली.

(1) सेरामपूर (2) पुणे (3) मुंबई (4) मद्रास

The first teacher training school in India was set up at ________.

(1) Serampur (2) Pune (3) Mumbai (4) Madras

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

75. नॅशनल युनिव्हर्सिटी ऑफ एज्युकेशनल प्लॅनिंग अॅण्ड अॅडमिनिस्ट्रेशनची स्थापना ________ विभागाने केली.

(1) युवक आणि क्रीडा (2) मानव संसाधन विकास

(3) वित्त (4) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

National University of Educational Planning and Administration is established by ________ department.

(1) Youth Affairs and Sports (2) Human Resource Development

(3) Finance (4) Science and Technology

---

76. सर जमशेद टाटा यांनी 1911 मध्ये _______ स्थापन केले.

(1) भारतीय विज्ञान संस्था, बेंगलोर

(2) बनारस महाविद्यालय, बनारस

(3) अभियांत्रिकी आणि तंत्रविज्ञान महाविद्यालय, बंगाल

(4) ओव्हरसियर्स प्रशिक्षण स्कूल, पुणे

Sir Jamshed Tata established the _______ in 1911.

(1) Indian Institute of Science, Bangalore

(2) College of Banaras, Banaras

(3) College of Engineering and Technology, Bengal

(4) School for the training of overseers, Pune

---

77. संपूर्ण साक्षरतेचे ध्येय गाठण्यासाठी अपारंपारिक दूरस्थ शिक्षणाचा मार्ग म्हणजे _________.

(a) तांत्रिक शिक्षण (b) खाजगी शिक्षण

(c) ई-अध्ययन (d) मुक्त-शिक्षण

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) व (c) (2) (b) व (c) (3) फक्त (c) (4) फक्त (d)

To achieve goal of total literacy way of non conventional distance education means __________.

(a) Technological education (b) Private education

(c) E-learning (d) Open education

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b) and (c) (3) only (c) (4) only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

78. 'राष्ट्रीय कौशल्य विकास अभियानाची सुरुवात' ________ झाली.

(a) 15 जुलै 2015 रोजी

(b) जागतिक युवा कौशल्य दिना प्रसंगी

(c) कुशल भारताचे ध्येय गाठण्यासाठी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (a) आणि (c) फक्त (4) वरीलपैकी सर्व

The National Skill Development Mission launched ________.

(a) on 15th July 2015

(b) on the occassion of World Youth Skills Day

(c) to achieve the vision of 'Skilled India'

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only

(3) (a) and (c) only (4) All of the above

---

79. शिक्षणाचा उत्पादन क्षमतेशी संबंध जोडावा ही शिफारस ________ ने केली.

(1) डॉ. कोठारी आयोग (2) डॉ. मुदलियार आयोग

(3) राममूर्ती आयोग (4) डॉ. राधाकृष्णन आयोग

Education should be related with productivity is recommended by ________.

(1) Dr. Kothari Commission (2) Dr. Mudaliar Commission

(3) Rammurti Commission (4) Dr. Radhakrishnan Commission

---

80. आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक नियोजन संस्था (IIEP) ________ येथे आहे.

(1) मुंबई (2) दिल्ली (3) लंडन (4) पॅरीस

International Institute of Educational Planning is at ________.

(1) Mumbai (2) Delhi (3) London (4) Paris

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

81. शिक्षण आयोग (1964-66) या अहवालाचे शीर्षक ________ हे होते.

(1) शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास
(2) शिक्षण आणि आर्थिक विकास
(3) शिक्षण आणि औद्योगिक विकास
(4) शिक्षण आणि सामाजिक-आर्थिक विकास

The Report of Education Commission (1964-66) was entitled as ________.

(1) Education and National Development
(2) Education and Economic Development
(3) Education and Industrial Development
(4) Education for Socio-economic Development

---

82. भारतातील इंग्रजी शिक्षणाची सनद म्हणून ________ याला संबोधले जाते.

(1) वुडचा खलिसा (2) मेकॅले इतिवृत्तांत
(3) लॉर्ड कर्झन यांचा ठराव (4) हंटर यांची शिफारस

The Magna Carta of English Education in India is ________.

(1) Wood's Despatch (2) Macaulay's Minutes
(3) Lord Curzon's Resolution (4) Hunter's Recommendation

---

83. भारतातील TVET प्रणाली ________ साठी कार्य करते.

(a) शाश्वत विकास
(b) ज्ञान व कौशल्य विकास
(c) तंत्र शिक्षणाची गुणवत्ता राखणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त
(3) (a) आणि (c) फक्त (4) वरीलपैकी सर्व

TVET system in India works for ________.

(a) Sustainable development
(b) Knowledge and skill development
(c) Maintain quality of technical education

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only
(3) (a) and (c) only (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

84. मानवी विकास निर्देशांक खालील/पुढील तीन निर्देशांक मिळून तयार होतो ________.

(1) आयुर्मान, ज्ञान, एकूण लोकसंख्या

(2) आयुर्मान, ज्ञान, जीवनमान

(3) वय, ज्ञान, दरडोई खर्च

(4) प्रौढ साक्षरता प्रमाण, ज्ञान, जीवनमान

Human Development Index is prepared by the following three index ________.

(1) Life expectancy, Knowledge, Total population

(2) Life expectancy, Knowledge, Standard of living

(3) Age, Knowledge, Per capita cost

(4) Adult literacy ratio, Knowledge, Standard of living

---

85. मुले व मुली यांच्या बौद्धिक अथवा मानसशास्त्रीय (मानसिक) क्षमतेत कोणताही फरक नसतो, दोहोंमधील शारीरिक फरक फारसा महत्त्वाचा नाही असे ________ समितीने स्पष्ट केले.

(1) डॉ. कोठारी (2) डॉ. रेड्डी

(3) श्रीमती हंसा मेहता (4) श्री.एम. भक्तवत्सलम्

There is no difference between intellectual or psychological capabilities in boys and girls, physiological difference is not important among them, is stated by ________.

(1) Dr. Kothari (2) Dr. Reddi

(3) Smt. Hansa Mehta (4) Shri M. Bhaktvatsalam

---

86. कौशल्य विकासावरचे राष्ट्रीय धोरण ________ केंद्रीय मंत्रालयाने मांडले.

(1) कामगार आणि रोजगार मंत्रालय

(2) व्यापार मंत्रालय

(3) कार्पोरेट घडामोडी मंत्रालय

(4) ग्रामीण विकास मंत्रालय

The National Policy on Skill Development has been formulated by ________ Central Ministry.

(1) Ministry of Labour and Employment

(2) Ministry of Commerce

(3) Ministry of Corporate Affairs

(4) Ministry of Rural Development

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

87. राष्ट्रीय साक्षरता अभियान ________ या वयोगटातील निरक्षरांना कार्यात्मक साक्षरता देण्यासाठी राबविले जाते.

(1) 15-35 वर्षे (2) 35-40 वर्षे (3) 40-50 वर्षे (4) 51-60 वर्षे

National Literacy Mission imparts functional literacy to non-literates for the age group ________.

(1) 15-35 years (2) 35-40 years (3) 40-50 years (4) 51-60 years

---

88. मानवी संसाधनातील गुंतवणूक म्हणजे ________.

(1) शिक्षण, प्रशिक्षण आणि आरोग्य सुविधांवरील खर्च

(2) भौतिक, अभौतिक साधनांवरील खर्च

(3) दरडोई केलेला खर्च

(4) व्यवसाय, औद्योगिक क्षेत्र विकासासाठी केलेला खर्च

Investment in human resource means ________.

(1) Cost on facilities of education, training and health

(2) Cost on physical and non-physical tools

(3) Per capita cost

(4) Cost on development of vocation and industrial field

---

89. स्वयं (SWAYAM) हे ________ आहे.

(a) ई-लर्निंग प्लॅटफॉर्म (b) उपग्रह

(c) अवकाश प्रयोगशाळा (d) RTE पोर्टल

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) (a) आणि (d) फक्त (4) (b) आणि (c) फक्त

SWAYAM is ________.

(a) E-learning Platform (b) Satellite

(c) Space Laboratory (d) RTE Portal

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) (a) and (d) only (4) (b) and (c) only

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

90. योग्य व्यवसाय आणि अभ्यासक्रम निवडीसाठी ________ चाचण्यांचा प्राधान्याने उपयोग केला जातो.

(1) अभियोग्यता (2) बुद्धिमत्ता (3) अभिवृत्ती (4) व्यक्तित्व

For proper choice of career and courses ________ tests are preferably used.

(1) Aptitude (2) Intelligence (3) Attitude (4) Personality

---

91. शिक्षण हमी पत्रक ________ या विद्यार्थ्यांना दिले जाते.

(1) स्थलांतरित (2) शाळाबाह्य

(3) गैरहजर (4) बाल कामगार

Education Guarantee card is given to ________ children.

(1) Migrated (2) Out of school going

(3) Absent (4) Child labour

---

92. खालीलपैकी कोणता कार्यक्रम शिक्षणाच्या गुणवत्ता वृद्धिशी संबंधित आहे ?

(a) भाषाविषयक धोरणांचा अवलंब करणे.

(b) शिक्षणाच्या सर्व स्तरावर अभ्यासक्रमात फेरबदल करणे.

(c) अध्यापनात आधुनिक तंत्राचा वापर व मूल्यमापन पद्धतीत सुधारणा करणे.

(d) विद्यार्थ्यांचा आर्थिक दर्जा उंचावणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) व (c) (2) (a), (b) व (d)

(3) (a), (b), (c) व (d) (4) (a) व (d)

From the following which programme is related with the qualitative development of education ?

(a) Implementation of language policies.

(b) Making changes in curriculum of all levels of education.

(c) Use of modern techniques in teaching and improvement in evaluation method.

(d) To uplift economical status of student.

Answer options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (b) and (d)

(3) (a), (b), (c) and (d) (4) (a) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

93. कोठारी आयोगाच्या शिफारशीनूसार मार्गदर्शन कार्यक्रम ________.

(1) संपूर्ण शिक्षणाचा एकात्मिक भाग असावा.
(2) शिक्षणाच्या पूर्णत: बाहेरचा भाग असावा.
(3) विशेष गरजा असलेल्या मूलांसाठी असावे.
(4) संपूर्ण शिक्षणाचा सर्वसमावेश भाग असावा.

As per the Kothari Commission Report Guidance Programme should be ________.

(1) Integral part of whole education system
(2) Separate from whole education system
(3) Should be for special needs children
(4) Inclusive part of education system

---

94. ॲबट-वुड अहवाल, 1936-37 च्या शिफारशीनुसार ________ प्रकारच्या तंत्रविज्ञान संस्था उदयास आल्या.

(1) पॉलिटेकनिक्स् (2) भारतीय तंत्रविज्ञान संस्था
(3) औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (4) राष्ट्रीय तंत्रविज्ञान संस्था

On the recommendation of Abbot-Wood Report, 1936-37________ type of technical institutions came into existence.

(1) Polytechniques (2) Indian Institute of Technology
(3) Industrial Training Institute (4) National Institute of Technology

---

95. शिक्षणातील खालीलपैकी कोणत्या प्रवृत्तिला जागतिकीकरण असे म्हणतात ?

(a) प्रशासकीय बदल आणणे.
(b) आंतरराष्ट्रीय सहकार्य
(c) वैश्विक बंधुत्वाचे आकलन
(d) सर्व प्रकारच्या लोकांच्या वस्तीचे नागरिकत्व.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b) आणि (c) (3) (b), (c) आणि (d) (4) (c) आणि (d)

Which of the following tendancy in education is known as Globalization ?

(a) Bringing Administrative Change.
(b) The International Co-operation
(c) Understanding Universal Brotherhood
(d) Cosmopolitan Citizenship.

Answer options :

(1) (a) (2) (b) and (c) (3) (b), (c) and (d) (4) (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

96. भारतातील अल्पसंख्य समुदायांच्या सक्षमीकरणासाठी भारत सरकार तर्फे पुढील योजना सुरू करण्यात आल्या आहेत. पुढीलपैकी **योग्य** जोडी शोधा :

योजनेचे नाव — **उद्देश**

(a) नई उड़ान - UPSC/SSC तसेच राज्य लोकसेवा सेवा आयोगाच्या पूर्वपरीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना मुख्य परीक्षेच्या तयारीसाठी सहाय्य करणे.

(b) USTTAD (उस्ताद)- अपग्रेडिंग द स्किल्स् अँड ट्रेनिंग इन ट्रॅडिशनल आर्ट्स/क्राफ्टस् फॉर डेव्हलपमेंट

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b)
(3) (a), (b) (4) वरीलपैकी कोणतीही नाही

Following are the schemes of Government of India for empowerment of minority communities in India. Find out the **correctly** matched pair/s from the below :

Name of Scheme — **Objective**

(a) Nai Udaan - Support for students for preparation of main exams who clear prelims of UPSC/SSC State Public Service Commission etc.

(b) USTTAD - Upgrading the skills and training in Traditional Arts/Crafts for Development.

Answer options :

(1) (a) (2) (b)
(3) (a), (b) (4) None of the above

---

97. जागतिकीकरणाचा भारतीय समाजाच्या विविध घटकांवर खालीलपैकी कोणते परिणाम झाले ?

(a) शहरांची वाढ (b) बालमजूरांची वाढ
(c) कृषी क्षेत्राचे संकुचन (d) आरोग्य सेवेच्या किंमतीमध्ये वाढ
(e) दिवसेंदिवस घटस्फोटाचे वाढते प्रमाण (f) ग्राहकांच्या निवडीवर मर्यादा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b), (d), (e), (f) (2) (a), (c), (d), (e)
(3) (a), (b), (c), (d), (e) (4) वरील सर्व

Which of the following are the impact of globalisation on different sections of Indian Society ?

(a) Growth of cities (b) Growth of child labour
(c) Shrinking of agricultural sector (d) Increasing health care costs
(e) Rising divorce rate day by day (f) Limitation on choice of customers

Answer options :

(1) (b), (d), (e), (f) (2) (a), (c), (d), (e)
(3) (a), (b), (c), (d), (e) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

98. **योग्य** कथने ओळखा :

(a) पेट्रोल निर्यात करणाऱ्या देशांचे संघटन (OPEC) ची स्थापना 1960 मध्ये झाली.

(b) इरान व इराक ही OPEC ची संस्थापक सदस्य राष्ट्रे आहेत.

(c) OPEC चा उद्देश पेट्रोलियमचे भाव स्थिर ठेवणे आहे.

(d) नायजेरीया व लिबिया हे सुद्धा OPEC ची संस्थापक सदस्य राष्ट्रे आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (c), (d)

(3) फक्त (a), (c), (d) (4) फक्त (a), (b), (d)

Select the **correct** statements :

(a) The Organisation of Petroleum Exporting Countries is established in 1960.

(b) Iran and Iraq are founder members of OPEC.

(c) To maintain or stable the rates of petroleum is objectives of OPEC.

(d) Nigeria and Libia are also founder members of OPEC.

Answer options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (c), (d)

(3) Only (a), (c), (d) (4) Only (a), (b), (d)

---

99. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) दहशतवाद प्रतिबंधक कायदा (POTA) 2002 मध्ये मंजूर झाला होता.

(2) भारतीय राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने देखील दहशतवाद प्रतिबंधक कायद्याची टिकात्मक समिक्षा केली होती.

(3) दहशतवाद प्रतिबंधक कायद्याची (POTA) जागा दहशतवादी आणि विघातक कारवाया (प्रतिबंधक) कायद्याने (TADA) घेतली होती.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statement is **incorrect** ?

(1) Prevention of Terrorism Act (POTA) was passed in 2002.

(2) The National Human Rights Commission of India also critiqued the POTA.

(3) POTA was replaced by Terrorist and Disruptive Activities (prevention) Act (TADA).

(4) None of the above.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

100. युनोच्या आर्थिक आणि सामाजिक परिषदेविषयी **चुकीचे** विधान/ने शोधा.

(a) त्याचे 54 सदस्य आहेत.

(b) प्रत्येक वर्षी आमसभा 18 सदस्य तीन वर्षाच्या कार्यकालासाठी निवडते.

(c) त्याचे प्रमुख अधिवेशन एप्रिल महिन्यात होते.

(d) या परिषदेचे अध्यक्ष एका वर्षासाठी निवडले जातात आणि लगेचच पुढच्या वर्षी ते पुनर्निवडणूक लढवू शकत नाहीत.

(e) परिषदेचे निर्णय प्रत्येक वेळी 2/3 बहुमतानेच घेतले जातात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d), (e) (2) (b), (c), (d)

(3) (c), (d), (e) (4) (d), (e)

Find the **incorrect** statement/s about the UNO's Economic and Social Council :

(a) It consists of 54 members.

(b) General assembly elects 18 members each year for three year term.

(c) Its major session is held in April.

(d) The President of it is elected for one year and cannot be re-elected immediately.

(e) Decisions of the council are made by 2/3 majority every time.

Answer options :

(1) (a), (b), (c), (d), (e) (2) (b), (c), (d)

(3) (c), (d), (e) (4) (d), (e)

---

101. युरोपियन युनियन बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) युरोपियन युनियनचा विकास हा सहा संस्थापक राष्ट्रांकडून झालेला आहे.

(b) युरोपियन युनियनचे ऑस्ट्रीया आणि स्वीडन हे संस्थापक सदस्य आहेत.

(c) युरोपियन युनियनचे सभासद होण्यासाठी त्या देशात स्थिर लोकशाही जी मानवी अधिकार आणि कायद्याचे अधिराज्य यांचा सन्मान करणारी असणे आवश्यक आहे.

(d) लिस्बन करारातील अनुच्छेद 50 मध्ये युरोपियन युनियनचे सभासदत्व सोडण्याची तरतूद आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) (2) वरील सर्व (3) (b), (c), (d) (4) (a), (c), (d)

Consider the following statements regarding European Union :

(a) European Union has been growth from the six founding states.

(b) Austria and Sweden are the founding members.

(c) To become a member, a country must requires a stable democracy that respects human rights and the rule of law.

(d) The Lisbon Treaty contains a clause under Article 50, providing for a member to leave the European Union.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) (2) All above (3) (b), (c), (d) (4) (a), (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

102. मानवाधिकारांच्या पिढी/लाटांसंबंधी **अयोग्य** विधान शोधून काढा.

(a) नागरी आणि राजकीय अधिकारांना पहिल्या लाटेतले अधिकार म्हटले गेले.

(b) आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकारांना दुसऱ्या लाटेतील अधिकार म्हटले गेले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b)

(3) (a), (b) दोन्ही (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Find out the **incorrect** statement about Human Rights Generations :

(a) Civil and Political rights are recognised as first generation rights.

(b) Economic, Social and Cultural rights are recognised as second generation rights.

Answer options :

(1) (a) (2) (b)

(3) both (a) and (b) (4) none of the above

---

103. योग्य कालानुक्रम लावा - (UNO ची निर्मिती)

(a) सॅनफ्रान्सिस्को परिषद (b) याल्टा परिषद

(c) तेहरान परिषद (d) मॉस्को संमेलन

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b), (c), (d), (a) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (c), (d), (b), (a) (4) (a), (c), (b), (d)

Arrange in appropriate periodical order - (formation of UNO)

(a) Sanfransisco Conference (b) Yalta Conference

(c) Tehran Conference (d) Mascow Summit

Answer options :

(1) (b), (c), (d), (a) (2) (d), (c), (b), (a) (3) (c), (d), (b), (a) (4) (a), (c), (b), (d)

---

104. एशिया-पॅसिफिक आर्थिक सहकार्य (APEC) बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(1) ॲपेकची संकल्पना सर्वप्रथम ऑस्ट्रेलियाचे पंतप्रधान बॉब हॉक यांनी जाहिररित्या मांडली होती.

(2) सहकारी बहुपक्षीय आर्थिक आणि व्यापार मंच म्हणून ॲपेक कार्य करते.

(3) ऑस्ट्रेलिया, चीन आणि रशिया ही ॲपेकची संस्थापक सदस्य आहेत.

(4) ॲपेकचे सचिवालय सिंगापूर येथे आहे.

Which one of the following statements regarding 'Asia Pacific Economic Cooperation' (APEC) is **not** correct ?

(1) The idea of APEC was firstly publicly broached by former Prime minister of Australia Bob Hawke.

(2) APEC operates as a cooperative multilateral economic and trade forum.

(3) Australia, China and Russia are the founder member of APEC.

(4) APEC's secretariat is in Singapore.

---

105. खालील मुद्यांचा विचार करा :

(a) महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोगाची स्थापना 6 मार्च 2001 रोजी करण्यात आली.

(b) न्यायमूर्ती चंद्रशेखर धर्माधिकारी हे आयोगाचे पहिले अध्यक्ष होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत (2) (a) व (b) दोन्ही चूक आहेत

(3) (a) बरोबर, (b) चूक आहे (4) (b) बरोबर, (a) चूक आहे

Consider the following :

(a) The Maharashtra State Human Rights Commission was established on 6th March 2001.

(b) Justice Chandrashekhar Dharmadhikari was the first Chairman of the Commission.

Answer options :

(1) (a) and (b) are correct (2) (a) and (b) are incorrect

(3) (a) is correct, (b) is incorrect (4) (b) is correct, (a) is incorrect

---

106. राष्ट्रकुलासंबंधी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(1) राणी व्हिक्टोरीयाने ब्रिटीश साम्राज्याचे वर्णन सर्वप्रथम 1884 साली 'राष्ट्रकुल राष्ट्रे' असा केला.

(2) लंडन घोषणापत्राद्वारे आधुनिक राष्ट्रकुलाची निर्मिती 1949 साली झाली.

(3) राष्ट्रकुल आपल्या सदस्य राष्ट्रावर निर्बंध लादू शकत नाही.

(4) राष्ट्रकुलाद्वारे 2002 मध्ये झिम्बॉबेला एक वर्षासाठी निलंबित केले होते.

Which one of the following statements about 'commonwealth' is NOT correct ?

(1) In 1884 the British Empire was first described as the 'Commonwealth of Nations' by Queen Victoria.

(2) The modern commonwealth established in 1949 with the London declaration.

(3) Commonwealth cannot impose sanctions on member states.

(4) In 2002, Zimbabwe was suspended for a year by commonwealth.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

107. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) भारतात 2012-14 मधील सरासरी लिंगोतर प्रमाण (sex ratio) हजार पुरुष जन्माच्या तुलनेत महिला जन्मदर हा 906 होता तो 2014-16 मध्ये घट होवून 898 झालेला आहे.

(b) नुकत्याच निती आयोगाने घोषित केलेल्या आरोग्य निर्देशांकानुसार भारतात मुलींचा जन्मदर (SRB) मुलांच्या तुलनेत 21 पैकी 17 मोठ्या राज्यात घटला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर, (b) चूक (2) विधान (b) बरोबर, (a) चूक

(3) दोन्हीही विधाने चुकीची (4) दोन्हीही विधाने बरोबर

Consider the following statements :

(a) The average sex ratio in India declined from 906 female birth per 1000 male births in 2012-14 to 898 in 2014-16.

(b) According to the latest Health Index released by the NITI Aayog, India's girl-to-boy Sex Ratio at Birth (SRB) have declined in 17 of 21 large states.

Answer options :

(1) Statement (a) is correct, (b) is false. (2) Statement (b) is correct, (a) is false.

(3) Both the statements are false. (4) Both the statements are correct.

---

108. कोणत्या राष्ट्रांनी मूलभूत अधिकारांना कायदेशीर महत्त्वासह आपल्या राज्यघटनेत समाविष्ट केले?

(a) भारत (b) फ्रांस (c) कॅनडा (d) इंडोनेशिया

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (a), (b), (d)

(3) फक्त (a), (c), (d) (4) वरील सर्व

Which nations are incorporated the fundamental rights with legal importance in their constitutions ?

(a) India (b) France (c) Canada (d) Indonesia

Answer options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (a), (b), (d)

(3) Only (a), (c), (d) (4) All of the above

---

109. पुढीलपैकी कोणत्या विचारवंताने विकास हि एक प्रक्रिया आणि फलित असून राज्यातील नागरिकांना कमीत कमी - अन्न, शिक्षण, आरोग्य सेवा आणि रोजगार यांची हमी देण्यासाठी राज्याच्या हस्तक्षेपासाठी गरज प्रतिपादित केलेली आहे?

(1) पीटर ड्रकर (2) ओलिव्हर हार्ट (3) पॉल क्रूगमन (4) अमर्त्य सेन

Which scholar has defined development as process and product, demanding need of state intervention to guarantee its citizen a basic minimum - food, education, healthcare and employment ?

(1) Peter Drucker (2) Oliver Hart (3) Paul Krugman (4) Amartya Sen

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

110. पुढीलपैकी कोणती जोडी/जोड्या **अयोग्य** आहेत ?

(a) मानव अधिकारांसंबंधी युरोपीय करार - 1950

(b) मानव अधिकारांसंबंधी अमेरिकन करार - 1990

(c) लोकांचे अधिकार आणि मानवी अधिकार याविषयी अफ्रिकी सनद - 1948

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c) (3) (a), (c) (4) (c)

Which one of the following pair/s is/are **incorrectly** matched ?

(a) The European Covenant on Human Rights - 1950

(b) The American Covenant on Human Rights - 1990

(c) The African Charter on People's and Human Rights - 1948

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c) (3) (a), (c) (4) (c)

---

111. "संधीपासून अलिप्त राहण्याचे धोरण म्हणजे अलिप्तता" ही व्याख्या कोणी केली ?

(1) पंडीत नेहरु (2) जॉर्ज लिस्का

(3) श्वार्झेनबर्जर (4) हॅन्स मॉर्गेन्थॉ

Who define that "Non-alignment is a policy of keeping out of alliances" ?

(1) Pandit Nehru (2) George Liska

(3) Schwarzenberger (4) Hans Morgenthau

---

112. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग ही एक घटनात्मक संस्था आहे.

(b) केवळ सर्वोच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीशच त्याचे अध्यक्ष राहू शकतात.

(c) या संस्थेचे अध्यक्ष आणि सदस्य यांच्या नेमणूका केन्द्रीय मंत्रिमंडळाकडून केल्या जातात.

(d) राष्ट्रीय अल्पसंख्याक आयोगाचे अध्यक्ष हे या संस्थेचे पदसिद्ध सदस्य असतात.

वरील विधानांपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीची** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) (a), (b), (c) (3) (b), (c), (d) (4) फक्त (d)

Consider the following statements regarding the 'National Human Rights Commission' :

(a) The NHRC is a constitutional body.

(b) Only retired supreme court judge can be its chairman.

(c) The chairman and the members of this body are appointed by the Union Cabinet.

(d) The chairman of the National Commission for Minorities is its ex-officio member.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) only (2) (a), (b), (c) (3) (b), (c), (d) (4) (d) only

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

113. ''भ्रष्टाचाराची समस्या ही आपल्या सीमा-समस्येपेक्षा अधिक गंभीर स्वरूपाची आहे,'' असे कोणी म्हटले ?

(1) राजीव गांधी (2) नरेंद्र मोदी

(3) आचार्य कृपलानी (4) डॉ. एस. राधाकृष्णन

Who state that, "The problem of corruption is more serious than our border-problem ?"

(1) Rajiv Gandhi (2) Narendra Modi

(3) Acharya Kriplani (4) Dr. S. Radhakrishnan

---

114. **अयोग्य** कथन ओळखा :

(1) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची स्थापना 1993 मध्ये झाली.

(2) NHRC च्या अध्यक्षाची नेमणूक राष्ट्रपती करतात.

(3) राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षा NHRC चे पद्सिद्ध सदस्य असतात.

(4) ममता शर्मा ह्या 2012 मध्ये NHRC च्या अध्यक्षा होत्या.

Select the **incorrect** statement :

(1) National Human Right Commission is established in 1993.

(2) Chairman of NHRC is appointed by President.

(3) Chairperson of National Women Commission is ex-officio member of NHRC.

(4) Mamta Sharma was a chairperson of NHRC in 2012.

---

115. पुढीलपैकी कोणते विधान/विधाने **योग्य** आहे/त ?

(a) बिगर पाश्चिमात्य देशात अधिकारांची पाश्चिमात्य संकल्पना आणि तिचा व्यक्तीवादावरील भर याचे स्वागत करण्यात आलेले आहे.

(b) बिगर पाश्चिमात्य देशांनी प्रत्येक देशाची सांस्कृतिक विशिष्टता आणि लोकांच्या विशिष्ट गटांचे मूल्य यांच्या आधारे मानवी अधिकारांच्या पाश्चिमात्य दृष्टिकोणाचा प्रतिवाद केला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b)

(3) दोन्ही (a), (b) (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) The western conceptualization of rights and its focus on individualism is appreciated by the non-western world.

(b) Non-western countries argue about cultural peculiarities of a country and the values of specific group of people to counter western perspectives on human rights.

Answer options :

(1) (a) (2) (b)

(3) both (a) and (b) (4) none of the above

---

116. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद - 20 ने आरोपी असलेल्या व्यक्तिस मनमानी किंवा अतिरिक्त शिक्षेपासून संरक्षण दिले आहे.

(b) मनमानी किंवा अतिरिक्त शिक्षेविरुद्ध संरक्षणाचा अधिकार हा केवळ भारतीय नागरिकांसाठी उपलब्ध आहे.

(c) अनुच्छेद-20 घोषित करते की कोणत्याही व्यक्तिस एकाच गुन्ह्यासाठी एकापेक्षा अधिक वेळा आरोपी केले जाणार नाही व एकापेक्षा अधिक वेळा शिक्षा दिली जाणार नाही.

(d) दुहेरी शिक्षेविरुद्ध संरक्षणाचा अधिकार हा विभागीय अथवा प्रशासकीय प्राधिकरणासमोरच्या खटल्यामध्ये देखील उपलब्ध आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) (2) (a), (c) (3) (c), (d) (4) (b), (d)

Consider the following statements :

(a) Article - 20 of the Indian Constitution grants protection against arbitrary and excessive punishment to an accused person.

(b) The right to protection against arbitrary and excessive punishment is available to Indian citizens only.

(c) Article - 20 declares that no person shall be prosecuted and punished for the same offence more than once.

(d) The protection against double jeopardy is also available in proceedings before departmental or administrative authorities.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) (2) (a), (c) (3) (c), (d) (4) (b), (d)

---

117. खालीलपैकी अलिप्तता चळवळीशी (NAM) कोण संबंधित **नाही** ?

(1) जवाहरलाल नेहरु (2) जोसिप ब्रॉझ टिटो

(3) कॉमे नक्रुमा (4) यासर अराफत

Which of the following are **not** related to Non Aligned Movement (NAM) ?

(1) Jawaharlal Nehru (2) Josip Broz Tito

(3) Kwame Nkrumah (4) Yasar Arafat

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

118. खालील विधानांचा विचार करा.

(a) सध्या जागतिक मानवी हक्क प्रतिज्ञापत्रात 30 कलमे आहेत.

(b) प्रत्येकाला सर्वत्र कायद्यासमोर माणूस म्हणून मान्यता मिळविण्याचा अधिकार आहे असे कलम चार मध्ये म्हटले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) व (b) दोन्ही बरोबर आहेत (2) (a) व (b) दोन्ही चूक आहेत

(3) (a) बरोबर आहे (4) (b) बरोबर आहे

Consider the following statements :

(a) There are 30 articles in the Universal Declaration of Human Rights.

(b) Article 4 says 'Everyone has the right to recognition everywhere as a person before the law'.

Answer options :

(1) (a) and (b) are correct (2) (a) and (b) are incorrect

(3) (a) is correct (4) (b) is correct

---

119. सार्कबाबत (SAARC) काय खरे **नाही** ?

(1) सार्क (SAARC) ची स्थापना डिसेंबर, 1985 मध्ये झाली.

(2) सार्क (SAARC) ची शिखर परिषद दर दोन वर्षांने आयोजित केली जाते.

(3) सार्क (SAARC) च्या महासचिवाचा कार्यकाल दोन वर्षे आहे.

(4) सार्क (SAARC) ची प्रथम शिखर परिषद ढाका येथे आयोजित करण्यात आली होती.

Which is **not** true about SAARC ?

(1) SAARC is established in December, 1985.

(2) SAARC Summit is organised in every two years.

(3) The tenure of General Secretary of SAARC is 2 years.

(4) The first SAARC Summit was held at Dhaka.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

120. भारतातील अर्भक मृत्यू दरासंबंधी पुढीलपैकी कोणती विधाने **सत्य** आहेत ?

(a) अर्भक मृत्यू दर म्हणजे दर हजारी जीवंत जन्मास येणाऱ्या अर्भकांपैकी दोन वर्षाखालील अर्भकाच्या मृत्यूची संख्या.

(b) नजीकच्या वर्षात भारतात अर्भक मृत्यू दरात घट आढळून आली आहे.

(c) अर्भक मृत्यू दर 2016 साली 34 एवढा होता तर 2011 च्या जनगणनेवेळी तो 44 एवढा होता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c) (3) (a), (c) (4) (a), (b)

Which one of the following statements are **true** about Infant Mortality Rate in India ?

(a) Infant Mortality Rate (IMR) is measured by death of children under two years per 1000 live births.

(b) India has registered decline in IMR in recent years.

(c) In 2016 IMR in India was 34 and it was 44 during 2011 census.

Answer options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c) (3) (a), (c) (4) (a), (b)

---

121. सामान्यपणे स्वयंसेवी संस्था संचलीत वृद्धाश्रमांना ग्रँन्ट-इन-एड थेट दोहोपैकी एक ________ कडून मिळते.

(1) केंद्रीय सामाजिक न्याय मंत्रालय किंवा स्थानिक मंडळ

(2) राज्य सरकार किंवा केंद्रीय समाज कल्याण मंडळ

(3) केंद्रीय वृद्ध कल्याण मंडळ किंवा कल्याण आयुक्त

(4) केंद्रीय लोक कल्याण मंडळ किंवा राज्य सहकार मंडळ

Homes (for aged) run by Voluntary organizations generally receive grant-in-aid either direct from the ________.

(1) Central Ministry of Social Justice or Local Board

(2) State Government or from the Central Social Welfare Board

(3) Central Old Age Welfare Board or Welfare Commissioner

(4) Central People Welfare Board or State Cooperation Board

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

122. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे?

(a) वृद्धांसाठीचे दवाखाने तसेच शासकीय व अशासकीय संस्था, अपंग, आजारी, परावलंबी वृद्धांचे पुनर्वसन करण्यासाठी, त्यांना त्यांच्या आजारपूर्व स्वयंपूर्ण जीवनपद्धतीकडे परत आणण्याकरिता व त्यांच्या जीवनाच्या विविध कक्षातील समस्यांचा सामना करण्यासाठी, विविध कल्याणकारी सेवा पुरवू शकतात.

(b) वयस्कांचा गैरउपयोग व वृद्धांची काळजी ही भारतातील अशी क्षेत्रे आहेत त्यात भारतीय संस्कृतीच्या परंपरांना अनुकुल, वैद्यकीय व/किंवा व्यावसायिक काळजी नमुन्यांच्या माध्यमातून राज्ये, स्वैच्छिक संस्था व आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय गैरशासकीय संस्थांना देखील भूमिका पार पाडायची असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) दोन्ही विधाने चूक आहेत. (2) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.

(3) फक्त विधान (a) चूक आहे. (4) फक्त विधान (b) चूक आहे.

Which of the following statements is **wrong** ?

(a) To rehabilitate disabled, ill, dependent aged, to bring them back to their pre illness, independent pattern of life as well as to address their problems in different spheres of life, geriatric hospitals as well as government-voluntary organisations can provide various welfare services.

(b) Elder abuse and elder care are the areas in India in which state, NGOs and even international and national non-governmental organisations have a role to play through medical or professional care model of services, in favour of Indian cultural tradition.

Answer options :

(1) Both the statements are wrong. (2) Both the statements are correct.

(3) Only statement (a) is wrong. (4) Only statement (b) is wrong.

---

123. पुढीलपैकी कोणती, सद्यकालीन समाजात वृद्धांना सामना करावी लागणारी समस्या **नाही**?

(a) त्यांच्या ओळखीशी संबंधित मुद्दे

(b) विविध कारणांनी समाजात दुरावलेपणा व भेदभावग्रस्त

(c) शारीरिक व मानसिक आजारपणास सहजबळी जाण्याची स्थिती

(d) सेंद्रिय गोंधळ वा विस्कळीतपणा

पर्यायी उत्तरे :

(1) यातील कोणतीही, समस्या नाही. (2) सर्व समस्या आहेत.

(3) फक्त (b) व (c) समस्या आहेत. (4) फक्त (d) समस्या आहे.

Which of the following is **not** a problem faced by the elderly people in the contemporary society ?

(a) Issues related to their identity

(b) Alienation and discrimination in society due to various reasons

(c) Vulnerability to physical-mental illness

(d) Organic disorder

Answer options :

(1) None of these is a problem (2) All are problems

(3) Only (b) and (c) are problems (4) Only (d) is a problem

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

124. राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 17 नुसार _________ नष्ट करण्यात आली आहे.

(1) सतीची चाल (2) अस्पृश्यता (3) वेठ बिगारी (4) जमीनदारी

_________ has been abolished under Article 17 of the Constitution.

(1) Sati System (2) Untouchability (3) Bonded Labour (4) Jamindari

---

125. भारतीय संविधानातील (6व्या अनुसूचीतील) अनुच्छेद 244 (2) नुसार अनु. जमाती क्षेत्र म्हणून जाहीर केलेले प्रदेश असणारी राज्ये :

(1) महाराष्ट्र, आंध्र प्रदेश, मेघालय, त्रिपुरा

(2) मध्य प्रदेश, पश्चिम बंगाल, आसाम, त्रिपुरा

(3) आसाम, मेघालय, त्रिपुरा, मिझोराम

(4) महाराष्ट्र, मध्य प्रदेश, आंध्र प्रदेश, मिझोराम

Which states have areas declared as 'Tribal Areas' (under sixth schedule) under Article 244 (2) of Indian Constitution ?

(1) Maharashtra, Andhra Pradesh, Meghalaya, Tripura

(2) Madhya Pradesh, West Bengal, Assam, Tripura

(3) Assam, Meghalaya, Tripura, Mizoram

(4) Maharashtra, Madhya Pradesh, Andhra Pradesh, Mizoram

---

126. 'नॅशनल ट्रस्ट अॅक्ट' हा कायदा कधी व कोणासाठी संमत करण्यात आला ?

(1) 9 सप्टेंबर 2006, मानसिक विकलांगता, मस्तिष्क अंगघात, कर्णबाधीर्य, दृष्टीहीनता

(2) 5 आक्टोबर 2009, कर्णबाधीर्य, अस्थिविकलांग, स्वलीनता, बहुविकलांगता

(3) 1 मार्च 1999, मस्तिष्क अंगघात, बहुविकलांगता, कर्णबाधीर्य, दृष्टीहीनता

(4) 30 डिसेंबर 1999, मानसिक विकलांगता, मस्तिष्क अंगघात, स्वलीनता, बहुविकलांगता

When was 'National Trust Act' Passed and for whom ?

(1) 9 September 2006, Mental Retardation, Cerebral Palsy, Hearing Impaired, Vision Impaired

(2) 5 October 2009, Hearing Impaired, Orthopedically Handicapped, Autism, Multiple Disabilities

(3) 1 March 1999, Cerebral Palsy, Multiple Disabilities, Hearing Impaired, Vision Impaired

(4) 30 December 1999, Mental Retardation, Cerebral Palsy, Autism, Multiple Disabilities

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

127. खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(a) पुरेश्या सुविधा दिल्या तरीही अपंग बहूतांशी जसे ते मूळत: असतात तसेच नेहमीकरीता अपंग राहतात.

(b) आंतरराष्ट्रीय अपंग वर्ष 1982 साली पाळण्यात आले.

(c) अपंगांसाठी आंतरराष्ट्रीय दशक 1982 ते 1991 दरम्यान पाळण्यात आले.

(d) आपल्या राज्यघटनेतील कलम 41, अपंगांच्या हितसंबंधांचे जतन करण्यावर भर देते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a) व (b) चुकीचे आहेत. (2) विधान (a) चुकीचे आहे.

(3) विधाने (a), (b) आणि (c) चुकीचे आहेत. (4) विधान (d) फक्त चुकीचे आहे.

Which of the following statements is **wrong** ?

(a) Even if adequate facilities are given, handicapped mostly remain handicapped, as they originally are, forever.

(b) International year for the handicapped was observed in 1982.

(c) International decade for handicapped was observed from 1982 to 1991.

(d) Article 41 of our Constitution gives special emphasis on promotion of interest of handicapped.

Answer options :

(1) Statements (a) and (b) are wrong. (2) Statement (a) is wrong.

(3) Statements (a), (b) and (c) are wrong. (4) Only Statement (d) is wrong.

---

128. (a) 1919 साली आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना करण्यात आली.

(b) 1946 साली आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना ही संयुक्त राष्ट्रसंघाची पहिली विशेषीकृत एजेंसी बनली.

(c) 1991 साली आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेने बाल कामगार निर्मूलनाकरिता आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रम सुरू केला.

(d) सध्या एकूण 167 देश आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचे सदस्य आहेत.

वरीलपैकी **योग्य** विधाने कोणती ?

(1) (a), (b), (c) विधाने योग्य आहेत. (2) (b), (c), (d) विधाने योग्य आहेत.

(3) (a), (b) विधाने योग्य आहेत. (4) वरीलपैकी सर्व विधाने योग्य आहेत.

(a) International Labour Organization was established in the year 1919.

(b) In the year 1946 International Labour Organization becomes the first specialised agency of United Nations Organisation.

(c) In 1991 International Labour Organisation launched international programme for the elimination of child labour.

(d) At present total 167 countries are the members of International Labour Organisation.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) statements are correct. (2) (b), (c), (d) statements are correct.

(3) (a), (b) statements are correct. (4) All of the above statements are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

129. वृद्ध लोकांचे हक्क, भेदभाव आव्हान आणि गरीबीवर मात करता यावी जेणेकरून त्यांना सन्मानाने व निरोगी जीवन जगता यावे यासाठी कोणती संस्था कार्य करते ?

(a) आगा खान फाऊंडेशन (b) केअर

(c) ऑक्सफॅम (d) हेल्प एज इंटरनॅशनल

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d) (2) (a) आणि (c) (3) फक्त (b) (4) कोणतेही नाही

Which organisation works to help older people claim their rights, challenge discrimination and overcome poverty so that they can lead dignified and healthy life ?

(a) Aga Khan Foundation (b) CARE

(c) Oxfam (d) Help Age International

Answer options :

(1) only (d) (2) (a) and (c) (3) only (b) (4) none

---

130. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(a) मिळविलेल्या प्रगतीची वाताहात, प्रगतीत गोंधळ अडथळे, प्रगतीच्या मार्गावर उलट दिशेने प्रवास, हे आपत्तीचे, विध्वंस करणारे, व्यापक स्तरावरील परिणाम आहेत. असेच परिणाम सूक्ष्मस्तरावरही होतात.

(b) आपत्ती सर्व ठिकाणी घडत नाहीत. आपत्तींचे पूर्वानुमान नेहमी लावता येते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) विधान बरोबर नाही.

(2) फक्त (b) विधान बरोबर नाही.

(3) (a) आणि (b) दोन्ही विधाने बरोबर नाहीत.

(4) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.

Which of the following statements is **not** correct ?

(a) Distruction of achieved progress, disturbance in progress, backward journey on the path of progress are devastating effects of disaster at macro level. Same are the effects at micro level also.

(b) Disaster does not occur everywhere. They are always predictable.

Answer options :

(1) Only statement (a) is not correct.

(2) Only statement (b) is not correct.

(3) (a) and (b) both statements are not correct.

(4) Both statements are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

131. महाराष्ट्र शासनाच्या संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) या योजनेंतर्गत निराधार व्यक्तिंबरोबरच अनाथ मुले, घटस्फोटित महिला तसे दुर्धर रोगांनी आजारी रुग्णांचाही समावेश होतो.

(b) या योजनेंतर्गत आर्थिक सहाय्य मिळण्याकरिता कमाल वयोमर्यादा 60 वर्षे इतकी निश्चित करण्यात आली आहे.

(c) या योजनेंतर्गत प्रत्येक लाभार्थी व्यक्तिला मासिक ₹ 600 इतके आर्थिक अनुदान दिले जाईल.

(d) एका कुटुंबात एकापेक्षा जास्त लाभार्थी असल्यास त्या कुटुंबास लाभार्थ्यांच्या संख्येच्या प्रमाणात आर्थिक अनुदान दिले जाईल.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **योग्य** आहेत ?

(1) वरीलपैकी सर्व विधाने योग्य आहेत.

(2) (a), (b), (c) विधाने योग्य आहेत.

(3) (a), (c) विधाने योग्य आहेत.

(4) (a) विधान योग्य आहे.

Consider the following statements about Sanjay Gandhi Niradhar Anudan Yojana of Government of Maharashtra :

(a) Along with destitute persons, orphan children, divorced women, persons suffering from major illnesses are included under this scheme.

(b) The upper age limit fixed under the scheme to get financial assistance is 60 years.

(c) Each beneficiary will get financial assistance of ₹ 600 per month under the scheme.

(d) Family having more than one beneficiaries will get financial assistance in proportion with the number of beneficiaries.

Which of the above statement/statements is/are **correct** ?

(1) All statements of the above are correct.

(2) (a), (b), (c) statements are correct.

(3) (a), (c) statements are correct.

(4) (a) statement is correct.

132. खालीलपैकी कोणती पुनर्वसनाची उदाहरणे आहेत ?

(a) दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबासाठी शाळा स्थापन करणे

(b) पंगू व्यक्तींसाठी उपकरणांची तरतूद करणे

(c) कुष्ठरोग्याची पुनर्रचनात्मक शस्त्रक्रिया करणे

(d) व्यवसाय बदल

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b), (c) आणि (d) (2) फक्त (a) आणि (d)

(3) फक्त (a), (b) आणि (c) (4) सर्व (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following are the examples of Rehabilitation ?

(a) Establishing Schools for BPL families

(b) Provision of aids for the crippled

(c) Reconstructive surgery in leprosy

(d) Change of Profession

Answer options :

(1) (b), (c) and (d) (2) Only (a) and (d)

(3) Only (a), (b) and (c) (4) All (a), (b), (c) and (d)

---

133. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(a) आपत्ती व्यवस्थापनातील आंतरराष्ट्रीय संस्थांव्यतिरिक्त भारतात या संबंधीची कोणतीच अन्य व्यवस्था नाही.

(b) द इंटरनॅशनल इमर्जन्सी मॅनेजमेंट सोसायटी, युरोपियन युनियन, रेड क्रॉस, युनो, वर्ल्ड बँक या आपत्ती व्यवस्थापनातील आंतरराष्ट्रीय संस्था आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर आहे. (2) फक्त (b) बरोबर आहे.

(3) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत. (4) दोन्ही बरोबर नाहीत.

Which of the following statement is **correct** ?

(a) Besides international organisations involved in disaster management, there is no other system in India with reference to this.

(b) The International Emergency Management Society, European Union, Red Cross, UNO, World Bank are the international organisations involved in disaster management.

Answer options :

(1) only (a) is correct. (2) only (b) is correct.

(3) both are correct. (4) both are incorrect.

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

134. हेल्पेज इंडिया (HAI) _________ मध्ये स्थापन झाली होती.

(1) 1978 (2) 1980 (3) 1878 (4) 1880

Helpage India (HAI) was established in _________.

(1) 1978 (2) 1980 (3) 1878 (4) 1880

---

135. महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन या बाबतच्या कायद्यासंदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **अयोग्य** आहे ?

(a) हा कायदा 'महाराष्ट्र प्रकल्पबाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम 1999' या नावाने ओळखला जातो.

(b) या कायद्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी 14 जानेवारी 2000 पासून सुरू झाली.

(c) 2013 मध्ये महाराष्ट्र अधिनियम क्र. 10 नुसार या कायद्यात सुधारणा करण्यात आल्या.

(d) या कायद्यानुसार पुनर्वसनाबाबतचे विभागीय पातळीवरचे अधिकार विभागीय आयुक्तांकडे आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) एकही विधान अयोग्य नाही. (2) केवळ (b) विधान अयोग्य आहे.

(3) केवळ (c) विधान अयोग्य आहे. (4) (b), (c) विधाने अयोग्य आहेत.

Which of the following statements regarding, 'The Maharashtra Project Affected Persons Rehabilitation Act' is **incorrect** ?

(a) This Act is recognised as 'The Maharashtra Project Affected Persons Rehabilitation Act, 1999'.

(b) Actual execution of this Act commenced from 14 January 2000.

(c) According to Maharashtra Act No. 10, amendments are made in 2013.

(d) According to this Act, Divisional Commissioner has divisional level rights regarding rehabilitation.

Answer options :

(1) None of the statement is incorrect. (2) Only (b) statement is incorrect.

(3) Only (c) statement is incorrect. (4) (b), (c) statements are incorrect.

---

136. कामगार अन्वेषण समितीला _________ म्हणून ओळखले जाते.

(1) जॉर्ज समिती (1946) (2) गोरे समिती (1951)

(3) रेगे समिती (1946) (4) पावलस समिती (1947)

The Labour Investigation Committee is known as the _________.

(1) George Committee (1946) (2) Gore Committee (1951)

(3) Rege Committee (1946) (4) Paulas Committee (1947)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

137. _________ कल्याणासाठी औद्योगिकीकरण झालेल्या देशांमध्ये जेरिअॅट्रिक्स (Geriatrics) एक प्रमुख कार्य आहे.

(1) गरोदर स्त्रीयांच्या (2) बालक

(3) वयोवृद्ध लोक (4) शेतकरी

Geriatrics is one of the major activities for the welfare of the _________ in industrialised countries.

(1) Pregnant women (2) Children

(3) Aged (4) Farmers

---

138. 2011 च्या जनगणनेनुसार 60 वर्षेवरील वयोवृद्धांचे भारताच्या एकूण लोकसंख्येत खालीलपैकी प्रतिशत प्रमाण किती ?

(1) 6.2 प्रतिशत (2) 7.4 प्रतिशत (3) 8.6 प्रतिशत (4) 9.3 प्रतिशत

According to Census 2011 from the following what is the percentage of elderly above the age of 60 years in total population of India ?

(1) 6.2 percent (2) 7.4 percent (3) 8.6 percent (4) 9.3 percent

---

139. खालीलपैकी कोणती परिस्थिती, 'मागासवर्गियांच्या समस्या व संधीतील असमानते सारख्या', विषयांशी संबंधित आहे ?

(a) जमीन माल्की व आर्थिक पदक्रम यांच्यांशी संबंधित सामाजिक पदक्रम

(b) वर्गसंघर्ष व राजकीय सत्ता

(c) उत्पादनाच्या साधनांशी असणारे नाते, त्यातील दडपशाही आणि वर्ग हितसंबंधांचा संघर्ष

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) संबंधित आहे. (2) फक्त (b) आणि (c) संबंधित आहे.

(3) सर्व संबंधित आहेत. (4) फक्त (c) संबंधित आहे.

Which of the following is a condition related to the problem and subjects like, 'inequality in opportunity', of backward classes ?

(a) Social hierarchy related with ownership of land and economic hierarchy

(b) Class conflict and political power

(c) Relation to means of production, oppression in that relation and conflict of class interest.

Answer options :

(1) only (a) is related (2) only (b) and (c) are related

(3) all are related (4) only (c) is related

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

140. हरिजन सेवक संघाची स्थापना _________ मध्ये झाली होती.

(1) 1932 (2) 1949 (3) 1952 (4) 1947

The Harijan Sevak Sangh was established in _________.

(1) 1932 (2) 1949 (3) 1952 (4) 1947

---

141. संयुक्त राष्ट्रे आपत्ती राहत कार्यालय (UNDRO) च्या सक्रिय सहभागाने "आपत्ती सज्जता व्यवस्थापन" यावर फेब्रुवारी 1980 मध्ये _________ येथे कार्यशाळा आयोजित केली होती.

(1) अहमदाबाद (2) मुंबई (3) हैद्राबाद (4) चेन्नई

In February 1980, a workshop on "Disaster Preparedness Management" was organised at _________ with active collaboration of UNDRO (United Nations Disaster Relief Office).

(1) Ahmedabad (2) Mumbai (3) Hyderabad (4) Chennai

---

142. मुंबई येथे असलेली अलीयावर जंग राष्ट्रीय संस्थेच्या अनुषंगाने खालील कोणती विधाने **अचूक** आहेत ?

(a) तिचे मुख्य कार्य वाचा आणि श्रवण अक्षमताचे क्षेत्र आहे.

(b) तिचे विशेषीकरण दृष्टी अक्षमता आहे.

(c) सी.आर.सी. भोपाळ आणि सी.आर.सी. अहमदाबाद हे संस्थेच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली आहेत.

(d) तिची स्थापना 1983 मध्ये झाली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) अचूक आहे. (2) फक्त (b) अचूक आहे.

(3) फक्त (a), (c) आणि (d) अचूक आहेत. (4) वरील सर्व अचूक आहेत.

Which of the following statements **are correct** in respect of Ali Yavar Jung National Institute located at Mumbai ?

(a) It's thrust area is Speech and Hearing Disabilities.

(b) It specialises in vision disability.

(c) It's administrative control extends to CRC Bhopal and CRC Ahmedabad.

(d) It was established in 1983.

Answer options :

(1) Only (a) is correct. (2) Only (b) is correct.

(3) Only (a), (c) and (d) are correct. (4) All of the above are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

143. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(a) आदिवासी खेड्यात, एकामागोमाग एक अशा विविध कार्यक्रमांच्या मालिका, आदिवासींच्या विकासाकरीता कल्याणकारी कार्यक्रम, अखिल भारतीय आदिवासी विकास परिषदेकडे आहेत. परिषद, विविध योजनांत लोकसहभागाकरीता लोकांना प्रोत्साहित करते आणि स्थानिक साधनांच्या वापराला चालना देते.

(b) 'आदिवासींच्या राजकीय सहभागाचे संवर्धन करणे', हा अखिल भारतीय वनवासी कल्याण आश्रमाचा हेतू असतो. विकास कार्यक्रमांची अंमलबजावणी करण्यापेक्षा प्रामुख्याने आदिवासी विकासाशी संबंधित धोरण निर्मितीच्या प्रक्रियेला प्रभावित करते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर नाही. (2) फक्त (b) बरोबर नाही.

(3) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत. (4) दोन्ही विधाने बरोबर नाहीत.

Which of the following statements is **not** correct ?

(a) Akhil Bharatiya Adivasi Vikas Parishad, undertakes series of programmes in tribal villages, have welfare schemes for the development of tribals. It encourages peoples participation in various schemes and facilitates utilisation of local resources.

(b) Akhil Bharatiya Vanvasi Kalyan Ashram intends to enhance political participation of tribals. It mainly influences, policy making process related to tribal development rather than implementation of development programmes.

Answer options :

(1) only (a) is not correct (2) only (b) is not correct

(3) both statements are correct (4) both statements are not correct

---

144. राज्यघटनेच्या _________ या अनुच्छेदान्वये भारताच्या राष्ट्रपतीनी जानेवारी _________ मध्ये मागास वर्ग आयोगाची (Backward Classes Commission) नियुक्ती केली होती.

(1) 356, 1963 (2) 320, 1968 (3) 340, 1953 (4) 221, 1956

In January _________ the President of India appointed a Backward Classes Commission in accordance with the provision of Article _________ of the Constitution.

(1) 1963, 356 (2) 1968, 320 (3) 1953, 340 (4) 1956, 221

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

145. 1991 मध्ये समान वेतन संरचना लागू करून देशात वेतनासंबंधी तफावत कमी करण्यासाठी काय केले गेले ?

(1) राष्ट्रीय कार्यस्थान स्तरावरील न्यूनतम वेतन (NFLMW)

(2) परिवर्तनशील महागाई भत्ता (VDA)

(3) राष्ट्रीय विदेशी शिष्यवृत्ती (NOS)

(4) राष्ट्रीय निवृत्ती वेतन योजना (NPS)

In 1991 what was mooted to achieve uniform wage structure and to reduce disparities in wages across the country ?

(1) National Floor Level Minimum Wage (NFLMW)

(2) Variable Dearness Allowance (VDA)

(3) National Overseas Scholarships (NOS)

(4) National Pension Scheme (NPS)

---

146. ग्राहक संरक्षण कायद्या-अंतर्गत पारित आदेशाची अंमलबजावणी न केल्यास होणाऱ्या शिक्षेची तरतूद खालीलपैकी कोणत्या कलमांत केली आहे ?

(1) कलम 25 (2) कलम 26 (3) कलम 27 (4) कलम 27-A

Among the following which provision provides for penalties for non-compliance of the orders under Consumer Protection Act ?

(1) Section 25 (2) Section 26 (3) Section 27 (4) Section 27-A

---

147. ग्राहक संरक्षण परिषदेच्या बाबतीतील वेगळेपण ओळखा.

(1) ग्राहकांच्या हक्कांना प्रोत्साहन आणि संरक्षण देणे.

(2) ग्राहकांचे जीवीतास व मालमत्तेस घातक ठरणाऱ्या माल व सेवांपासून संरक्षण करणे.

(3) ग्राहकास इजा करणाऱ्या माल व सेवा देणाऱ्यास शासन करणे.

(4) योग्य त्या ग्राहक मंचासमोर ग्राहकांची सुनावणी घेऊन त्याच्या हितरक्षणाचे आश्वासन देणे.

Find odd man out regarding Consumer Protection Council.

(1) To Promote and Protect Rights of the Consumer.

(2) To Protect the consumer from goods and services which are hazardous to life and property.

(3) To punish person for providing goods and services thereby causes injury to consumer.

(4) To assure the right to be heard an consumer's interest will receive due consideration at appropriate forum.

---

148. राज्य ग्राहक आयोगाच्या आदेशाविरुद्ध राष्ट्रीय आयोगात अपिल दाखल करण्याकरिता किती मुदत विहीत केली आहे ?

(1) आदेश पारित झाल्यापासून तीस दिवस (2) आदेश पारित झाल्यापासून साठ दिवस

(3) आदेश पारित झाल्यापासून नव्वद दिवस (4) दोन वर्षांपर्यंत

What is the period of limitation prescribed for filing an appeal against the order of State Consumer Commission before National Commission ?

(1) Thirty Days from the date of order (2) Sixty Days from the date of order

(3) Ninety Days from the date of order (4) Upto two years

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

149. ग्राहक संरक्षण कायदा 1986 मधील __________ नुसार राज्य आयोग सर्वसाधारणपणे राज्याच्या राजधानीमध्ये कार्य करते परंतु राज्य सरकार राज्य आयोगाशी सल्लामसलत करून सरकारी अधिसुचनेनुसार राज्य आयोगास इतर ठिकाणीही कार्य करण्यास भाग पडते.

(1) कलम 17 (2) कलम 18 (3) कलम 17–ब (4) कलम 17–अ

According to __________ of Consumer Protection Act, 1986 the State Commission shall ordinarily function in the state capital but may perform its functions as such other place as state Govt. may in consultation with state commission, notify in the official Gazette, from time to time.

(1) Section 17 (2) Section 18 (3) Section 17-B (4) Section 17-A

---

150. ''सेवा'' या संज्ञेच्या, अर्थात ग्राहक संरक्षण कायद्यामध्ये दिलेल्या व्याख्येनुसार, खालीलपैकी कोणत्या सेवा अंतर्भूत **नाहीत** ?

(a) खाजगी शिकवणी

(b) भारत संचार निगम लिमिटेड (BSNL)

(c) मोफत वैद्यकीय उपचार

(d) महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कं. लिमिटेड (MSEDCL)

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (d) (2) (a) आणि (c)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) सर्व सेवा अंतर्भूत आहेत.

Which of the following services are **not** included within the meaning and definition of "Service" given under Consumer Protection Act ?

Services given by :

(a) Private Tuition

(b) BSNL (Bharat Sanchar Nigam Ltd.)

(c) Free Medical Treatment

(d) MSEDCL - (Mah. State Electricity Distribution Co. Ltd.)

Answer options :

(1) (b) and (d) (2) (a) and (c)

(3) (b), (c), and (d) (4) All are included

-oOo-

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्रश्न क्रमांक **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK